

1913
ΣΠ. Δ. ΔΟΥΚΑΚΗ — Π. ΚΟΥΤΣΟΜΗΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Διὰ τὴν Γ'. τῶν Δημοτικῶν σχολείων ἀρρένων
καὶ θηλέων

Ἐγκριμένη διὰ πενταετίαν
(1903—1908).

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΚΤΕΝΑ

Ψηφιοποιήθηκε από το Εθνικό Αρχειο του Ελληνικού Εθνικού Εκπαιδευτικού Πολιτισμού

1903.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΛΥΣΕΙΣ
ΤΗΣ
ΒΙΒΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

1913

ΣΠ. Δ. ΔΟΥΚΑΚΗ — Π. ΚΟΥΤΣΟΜΗΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Διὰ τὴν Γ'. τῶν Δημοτικῶν σχολείων ἀρρένων
καὶ θηλέων

Ἐγκειρισμένη διὰ πενταετίαν
(1903—1908).

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΚΤΕΝΑ
1903.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛ. ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. Σπ. Δουκάκη, Π. Κουτσομπτόπουλον

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὸν Νόμον ΒΤΓ', τῆς 12 Ἰουλίου 1895
τὸ σχετικὸν Β Διάταγμα τῆς 28 Ὀκτωβρίου ἰδίου ἔτους, τὰς
προκηρύξεις περὶ διαγωνισμοῦ διδασκτικῶν βιβλίων τῆς Στοιχειώ-
δους Ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν ἐκθεσὶν τῆς οἰκείας ἐπιτροπείας δη-
λοῦμεν ὑμῖν ὅτι ἐγκρίνομεν τὴν ὑφ' ὑμῶν εἰς τὸν διαγωνισμόν
υποβληθεῖσαν Ἱστορίαν τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος
ὅπως εἰσαχθῇ ἐπὶ πενταετίαν ὑπὸ τοῦ προσεχέος σχολικοῦ ἔτους
ὡς διδασκτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Γ' τάξεως τῶν κοι-
νῶν δημοτικῶν σχολείων δημοσίων δημοσυντηρητῶν καὶ ιδιω-
τικῶν.

Καλεῖσθε δὲ ὅπως ἐκτελέσητε τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου νόμου
κλπ. ὑπαγορευόμενα καὶ τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἀναγραφόμε-
νας παρατηρήσεις.

Ὁ Ὑπουργός

(Τ. Σ.) Κ. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

ΣΤΕΦ. ΠΑΡΙΣΗΣ

Πᾶν γνήσιον ἀντύπον εἶρει τὴν σφραγίδα τοῦ περιο-
δικοῦ «Δημ. Ἐκπαιδεύσεως.»

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

Εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἐβασίλευεν εἰς πολὺ πάλαιαν ἐποχὴν ὁ Δευκαλίων μετὰ τῆς συζύγου του Πύρρας. Οὗτοι ἦσαν καλοὶ ἄνθρωποι καὶ διὰ τοῦτο ἐπώθησαν ἀπὸ τὸν κατὰ κλυσμόν, ὁ ὅποιος ἐγένετο τότε διὰ τὴν ἐξολοθρευθῆναι τὸ ἀμυχτωλὸν ἀνθρώπινον γένος. Ἀπὸ δὲ τοῦ υἱοῦ αὐτῶν Ἑλληνος ὠνομάσθησαν οἱ κάτοικοι ἐκείνης τῆς χώρας Ἑλληνες. Ἐπειδὴ δὲ ἦσαν οὗτοι λαὸς πολεμικὸς ἐπέτρεχον ὀλίγον κατ' ὀλίγον τοὺς περίεξ λαοὺς καὶ τοιοῦτοτρόπως ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς χώρας, ἡ ὁποία καὶ σήμερον ὀνομάζεται ἐξ αὐτῶν Ἑλλάς, ὠνομάσθησαν Ἑλληνες. Τοῦτων τῶν Ἑλλήνων ἀπόγονοι εἴμεθα ἡμεῖς.

Οἱ Θεοὶ τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες λησμονήσαντες τὸν ἀληθῆ Θεὸν ἐγένοντο εἰδωλολάτραι.

Ἐλάτρευνον δ' ὡς ἀνώτατον Θεὸν τὸν Δία, τὸν ὅποιον ἐθεώρουν ὡς Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ, ὡς βασιλέα τῶν ὀλίγων Θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων, ὡς προστάτην τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου, τῆς πολιτείας καὶ τῶν λαῶν.

Συζυγὸς αὐτοῦ ἦτο ἡ Ἥρα, ἡ προστάτις τοῦ γάμου. Ἀδελφὴ δ' ἡ Διμήτηρ, ἡ θεὰ τῆς γῆς καὶ τῆς γεωργίας. Ἡ δὲ Περσεφόνη ἡ κόρη τῆς Διμήτρος ἦτο συζυγὸς τοῦ Πλούτωνος, τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἄδου, μετὰ τοῦ ὁποίου ἐβασίλευε τῶν νεκρῶν. Ἡ δὲ Ἀθηνᾶ, ἡ θυγάτηρ τοῦ Διὸς, ἦτο θεὰ τῆς σοφίας καὶ προστάτις, ἐν κυρίῳ μὲν εἰρήνης τῶν ἀλλῶν τεχνῶν, ἐν κυρίῳ δὲ πολέμου ἔχων ἐκτὸς εἰς αὐτὴν πόλεων καὶ τῶν κατοίκων αὐτῶν. Θεὸς τῆς θαλάσσης ἦτο ὁ Ποσειδῶν, τοῦ δὲ πυρὸς ὁ Ἥφαιστος, ὅστις

ἦτο καὶ προστάτης τῶν τεχνῶν. Ἐκ δὲ τῆς λατρείας τοῦ Ἥλιου καὶ τῆς Σελήνης προῆλθον οἱ θεοὶ Ἀπόλλων καὶ Ἄρτεμις, οἵτινες πολλάκις ἐπέφερον καὶ κακὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, διότι ἐκ τοῦ κυσῶνος τοῦ ἡλίου ἐγίνοντο λοιμῶδεις νόσοι ἢ κατεστρέφοντο οἱ ἀγροὶ κτλ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀπόλλων ἦτο θεὸς τοῦ φωτός, ἐπιστεύετο καὶ ὡς θεὸς τοῦ πνευματικοῦ φωτός, τῶν προφητειῶν καὶ τῆς ποιήσεως Ὁ Ἑρμῆς, ὁ θεὸς κυρίως τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν γοχημάτων, ὁ Ἄρης ὁ θεὸς τοῦ πολέμου, ἡ Ἀφροδίτη ἡ θεὰ τῆς ὀρασιότητος καὶ ὁ Διόνυσος (Βάκχος) θεὸς τοῦ οἴνου, ἦσαν καὶ αὐτοὶ ἐκ τῶν «μεγάλων θεῶν» οἵτινες κατὰ τὸν Ὀλυμπόν καὶ ὠνομάζοντο ἕνεκα τούτου Ὀλύμπιοι.

Εἶχον δ' ὡσαύτως καὶ πολλοὺς ἄλλους κατωτέρους θεούς, οἵτινες εἶχον καὶ αὐτοὶ ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ πολὺ μικράν. Τοιοῦτοι δ' ἦσαν αἱ Νυμφαί, αἱ ἐννέα Μοῦσαι, αἱ τρεῖς Χάριτες, αἱ Νηρηίδες κλπ.

Ἐραυτάζοντο δὲ τοὺς θεούς των οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ὡς ἄνθρωποι.

Λατρεία τῶν θεῶν.

Οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοι ἡμῶν με ἀνθρωπίνην μορφήν ἀπεικονίζοντες τοὺς θεούς αὐτῶν, προσέφερον εἰς αὐτοὺς δῶρα καὶ θυσίαις κατ' ἀρχάς μὲν ἐπὶ ὑψηλῶν τοπῶν, οἵτινες ἦσαν πλησιέστεροι εἰς τὸν Οὐρανόν, τὴν κατοικίαν τῶν θεῶν, καὶ ἐντὸς ἁλῶν, ἔπειτα δ' ἐντὸς ἰδιαιτέρων οἰκημάτων, τὰ ὅποια ἐκτίσαν πρὸς τιμὴν αὐτῶν καὶ ὠνόμασεν ναοὺς. Ὡς δῶρα δὲ καὶ θυσίας κατὰ τὴν λατρείαν προσέφερον καρποὺς τῆς γῆς, χρυσὸν καὶ ἀργυρὰ σκεύη ἢ ἕκκιον ἐπὶ τῶν βωμῶν λιθινῶτά, εὐωδὴ ξύλα καὶ ζῆα.

Οἱ Ἥρωες.

Ἥρωες ὠνομάζον οἱ Ἕλληνες ὀνομαστούς τινας ἀνδρας, αἱ ὁποῖοι ὡς τέκνα τῶν θεῶν ἢ προστετευμένοι ὑπ' αὐτῶν ἦσαν ἀν-

δρειότατοι καὶ ἐξετέλεσαν μεγάλα κατορθώματα, διὰ τῶν ὁποίων εὐηργέτησαν καὶ ἐξημέρωσαν τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ἐκ τούτων δὲ οἱ σπουδαιότατοι ἦσαν ὁ Ἡρακλῆς καὶ ὁ Θησεύς.

·Ο· Ἡρακλῆς.

Ὁ Ἡρακλῆς ἐπιστεύετο ὡς υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀλκυονίδος, ἥτις ἦτο βασίλισσα τῆς Τίρουθος. Ὅτε ἀκόμῃ ἦτο βρέφος ἔδειξε τὴν ὑπεράνθρωπον δύναμίν του, διότι ἐπνίξε διὰ τῶν χειρῶν του δύο φοβεροὺς δράκοντας, τοὺς ὁποίους ἀπέστειλεν εἰς τὸ λίανον αὐτοῦ ἢ Ἡρα, ἵνα τὸν κατακράωσιν. Ὁ Ἡρακλῆς ἀνετράφη ὑπὸ τοῦ θεοῦ πατρὸς του ■ Ἀμφιτρύωνος, βασιλέως τῆς Τίρουθος καὶ ἐγένετο ὁ ἀνδρειότατος τῶν ἡρώων τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ. Ἀπ' οὗ δὲ ἐπέρασε τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ἐσκέπτετο, τίνα δρόμον ν' ἀκολουθήσῃ εἰς τὴν ζωὴν του. Ἐξῆλθε λοιπὸν τῆς πόλεως, ἵνα ἐν τῇ ἐρημίᾳ καὶ ἡσυχίᾳ καλύτερον σκερθῇ. Βαδίζων δ' ἔφθασεν εἰς τι μέρος, ὅπου ἡ ὁδὸς ἐχωρίζετο εἰς δύο. Ἐν ᾧ δ' ἐστάθη ἐκεῖ καὶ ἐσυλλογίζετο, τίνα τῶν δύο ὁδῶν ν' ἀκολουθήσῃ, εἶδεν, ὅτι ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν δύο γυναῖκες. Ἡ μὲν μία ἦτο πολύταρκος, μὲ πολλὴν πολυτέλειαν ἐνδεδυμένη, ὑπερήφανος καὶ αὐτάρεστος, ἡ δ' ἄλλη οὔτε πολύταρκος οὔτε μὲ πολλὴν πολυτέλειαν ἐνδεδυμένη ἦτο, ἀλλ' ἀπλούστατα, καὶ σεμνή. Ἡ πρώτη, μόλις εἶδε τὸν Ἡρακλῆα, ἔτρεξε πρὸς αὐτὸν καὶ πλησιάσασα ἡρώτησεν αὐτόν, τί ἐσυλλογίζετο. Ἀπ' οὗ δ' ἔμαθε τὴν αἰτίαν, ἤρχισε νὰ λέγῃ πρὸς αὐτόν. «Ἐὰν μὲ ἀκολουθήσῃς, θὰ περάσῃς ὅλην σου τὴν ζωὴν ἐν χαρᾷ καὶ διασκεδάσει, οὐδέποτε θὰ ἐργασθῇς ἀλλ' ὅλα θὰ εὐρίσκης ἑτοιμα ἀπὸ τῶν ἄλλων». Ὁ δὲ Ἡρακλῆς ἀκούσας ταῦτα ἡρώτησεν αὐτὴν πῶς ὠνομάζετο. Ἐκείνη δ' ἀπεκρίθη. «Ὅ μὲν φίλοι μου μὲ ὀνομάζουν Ἡδονήν, οἱ δ' ἐχθροί μου Κεκλίαν.

Τότε δ' ἐπλησίασε καὶ ἡ ἄλλη γυνή, ἥτις μὲ συστολὴν εἶπεν εἰς τὸν Ἡρακλῆα. «Ἐγὼ θὰ σοῦ εἴπω, τέκνον μου, ὅλην τὴν ἀλήθειαν. Ἐὰν θέλῃς νὰ ζήσῃς εὐτυχῆς, πρέπει νὰ ἐργάζῃσαι.

Χωρίς κόπον αὐδὲν καλὸν δυνάμεθα ν' ἀποκτήσωμεν. Ἐάν δὲ θέλῃς ν' ἀποκτήσῃς καὶ δόξαν, πρέπει νὰ ἐκτελέσῃς μεγάλα κατορθώματα καὶ νὰ εὐεργετήσῃς τοὺς ὁμοίους σου». Αὕτη ἡ γυνὴ ἦτο ἡ Ἀρετή.

Ὁ Ἡρακλῆς ἀκούσας ταύτης προετίμησε τὴν Ἀρετὴν καὶ ἐξετέλεσε μεγάλα κατορθώματα, πρῶτον μὲν εἰς τὴν Πελοπόννησον, διὰ τῶν ὁποίων ἀπῆλλαξεν αὐτὴν ἀπὸ τὰ ἄγρια καὶ ἐπιβλαβῆ θηρία, ἔπειτα δὲ καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ τοιοῦτο-τροπῶς ἀπέκτησε τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν ἀνθρώπων καὶ δόξαν αἰωνίαν.

Οἱ 12 ἄθλοι τοῦ Ἡρακλέους.

Ἀπὸ τὰ κατορθώματα τοῦ Ἡρακλέους τὰ σπουδαιότατα εἶναι οἱ 12 ἄθλοι, τοὺς ὁποίους οὗτος ἐξετέλεσε κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως τῶν Μυκηνῶν Εὐρυσθέως. Ἦσαν δὲ οἱ ἑξῆς.

- 1) Ἀπέπνιξε τὸν ἐν Νεμέᾳ ροθερὸν λέοντα.
- 2) Ἐρρόνευσε τὴν ἐννεακέραλον Λερναίαν Ὕδραν.
- 3) Συνέλαβε ἐν Ἀργεῖ τὴν χρυσόκερων ἑλαφον τῆς Ἀρτέμιδος.
- 4) Ἐφερε ζωντανὸν εἰς τὰς Μυκῆνας τὸ ροθερὸν κάπρον, ὁστις ἠρήμωνε τὸ ὄρος Ἐρύμανθον ἐν Ἀρχαδίᾳ. 5) Ἐκαθάρισεν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τοὺς σταύλους τοῦ βασιλέως τῆς Ἡλίδος Αὐγείου ἀπὸ τὴν πολυετῆ κόπρον τριῶν χιλιᾶδων βοῶν, διοχετεύσας τὸ ὕδωρ τῶν δύο ποταμῶν τῆς Ἡλίδος τοῦ Ἀλφειοῦ καὶ τοῦ Πηνειοῦ. 6) Ἀπεδίωξε τὰς Στυμφαλίδας ὄρνιθας φονεύσας πολλὰς ἐξ αὐτῶν, διότι προὔξινουν μεγάλης καταστροφῆς εἰς ἀνθρώπους καὶ κτήνη, περὶ τῆς Στυμφαλίδος λίμνης. 7) Ἐδάμασε καὶ ἔφερεν εἰς τὸν Εὐρυσθέα τὸν Κρητικὸν ταύρον, ὅστις ἐγένετο μανιώδης ὑπὸ τοῦ θεοῦ τῆς θαλάσσης Ποσειδῶνος, διότι ὁ Μίνως ὁ βασιλεὺς τῆς Κρήτης ἀντί νὰ θυσιάσῃ αὐτὸν εἰς τὸν θεὸν τοῦτον, ὧς εἶχεν ὑποσχεθῆ, ἔστειλεν εἰς τὴν ἀγέλην του. 8) Κατεδάμασε τοὺς ἄδχαμστους καὶ μὲ τὰς σάρκας τῶν ξένων ἀνθρώπων τρε-

φομένους ἵππους τοῦ βασιλέως τῆς Θράκης Διομήδους καὶ ἔδω-
κεν εἰς αὐτοὺς νὰ κατατράγωσι τὸν ἀπάνθρωπον βασιλέα. 9) Κα-
ταπολεμήσας τὰς πολεμικὰς Ἀμαζόνας ἐν Πόντῳ ἔλαβε τὴν ὑπὸ
τοῦ Ἀρεως εἰς τὴν βασιλίσσαν αὐτῶν Ἱππολύτην δωρηθεῖσαν
ζώνην τὴν ὁποίαν ἔφερεν εἰς Ἀργος. 10) Ἐφερεν εἰς τὴν Ἑλ-
λάδα τὰς βοῦς τοῦ Τρικεφάλου γίγαντος Γηρυόνου ἐκ τῆς Ἰ-
σπανίας, ἀφ' οὗ περιεπλανήθη ἀνὰ τὰς Ἀλπεῖς καὶ τὴν Ἰτα-
λίαν, ὅπου ἐφόνευσε τὸν γίγαντα Κόκκον, καὶ διεπέρασε κολυμ-
βῶν μετὰ τῆς ἀγέλης τὸν Σικελικὸν πορθρὸν. 11) Ἐφθάσε μετὰ
πολλὰς περιπετείας εἰς τὸ ἔσχατον ὄριον τῆς γῆς, ἵνα λάβῃ τὰ
χρυσᾶ μῆλα τῶν Ἑσπερίδων. Ταῦτα ἐπρομήθευσεν εἰς αὐτὸν ὁ
Ἄτλας, ἀφ' οὗ ὁ Ἡρακλῆς ἐν τῷ μεταξὺ ἐκράτησεν ἀντ' ἐκεί-
νου εἰς τοὺς ὤμους τοῦ τὸν οὐρανόν· καὶ 12) Ἐφερεν ἐκ τοῦ
Ἄδου τὸν Κέρβερον καὶ ἀφ' οὗ ἔδειξεν αὐτὸν εἰς τὸν Εὐρυσθέα,
ἐπ' ἀνέφερεν εἰς τὸν Ἀθην.

Μετὰ δὲ ταῦτα διέπραξεν ὁ Ἡρακλῆς καὶ ἄλλα πολλὰ ἀν-
δραγαθήματα, μέχρις οὗ ἡμέραν τινά. κατὰ τὴν ὁποίαν ἤθελε νὰ
προσφέρει θυσίαν εἰς τὸν θεὸν διὰ τινὰ νίκην, ἐνεδύθη χιτῶνα πο-
λυτελεῖ, ὅστις ὅμως εἶχεν ἐμβολπισθῇ εἰς τὸ δηλητηριῶδες αἶμα
τοῦ Κενταύρου Νέσσου ἰφονευθέντος ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους. Ἐ-
πειδὴ δὲ τὸ δηλητήριον εἰσεχώρησεν εἰς τὸ σῶμά του, κατελή-
φθη ὑπὸ σφοδρῶτάων πόνων. Βασανιζόμενος δὲ ὑπὸ τούτων τῶν
πόνων διέταξε νὰ τὸν ἀναβιβάσωσιν εἰς τὸ ὄρος τῆς Οἴτης. Ἐκεῖ
δε συνήθροιστε πολλὰ ξύλα καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν σωρὸν αὐτῶν διὰ
παρακλήσεων πολλῶν ἔπεισε τὸν φίλον αὐτοῦ Φιλοκτήτην νὰ ἀ-
νάψῃ τὴν πυράν. Καὶ ὁ μὲν Φιλοκτήτης ἔλαβεν ὥς ἀμοιβὴν τὰ
ἀήττητα ὅπλα τοῦ ἥρωος, οὗτος δὲ ἐν ᾧ ἐκρίοντο τὰ ξύλα ἀνυ-
ψώθη ὑπὸ νέφους εἰς τὸν Ὀλυμπον καὶ ἐγένετο ἀθάνατος λαβὼν

1 Τοῦτον εἶχε φονεύτῃ ὁ Ἡρακλῆς, μὲ θέλος τοῦ ὁποίου ἡ χίμη
εἶχε διαρῇ εἰς τὸ δηλητηριῶδες αἶμα τῆς Ἰδρας.

ὡς σύζυγον τὴν θεὰν τῆς κίωνις νεότητος, τὴν Ἥθην, κόρην τῆς Ἥρας, μετὰ τῆς ὁποίας ἐφιλιώθη πλέον.

Θησεύς.

Ὁ Θησεύς ἐγεννήθη εἰς τὴν Τροιζῆνα τῆς Πελοποννήσου καὶ ἀνεράνη ἥρως ἐφάμιλλος πρὸς τὸν Ἡρακλέα. Μητέρα εἶχε τὴν Αἴθραν, θυγατέρα τοῦ Πιθέως βασιλέως τῆς Τροιζῆνος, πατέρα, δὲ τὸν Αἰγέα, βασιλέα τῶν Ἀθηνῶν.

Ὁ Θησεύς ἀνετράφη εἰς τὴν Τροιζῆνα ὑπὸ τοῦ ἐκ μητρὸς πάππου τοῦ Πιθέως, ὅστις ἐρημίζετο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὡς ἀνὴρ λόγιος καὶ σοφώτατος. Ὅτε δὲ ὁ Θησεύς ἐγένετο νέος ἀνδρείος κατὰ τὸ σῶμα, γενναῖος κατὰ τὸ φρόνημα καὶ συνετός, ἡ μήτηρ καὶ ὁ πάππος αὐτοῦ ἀπεφάσισαν νὰ τὸν στείλωσιν εἰς Ἀθήνας πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ Αἰγέα, τὸν βασιλεύοντα ἐκεῖ. Παρεκάλουν δὲ αὐτὸν νὰ μεταβῇ ἐκ Τροιζῆνος εἰς Ἀθήνας χάριν ἀσφαλείας διὰ θαλάσσης, διότι ἡ διὰ ξηρᾶς ὁδὸς κατεχομένη ὑπὸ ληστῶν καὶ κακούργων οὔτε καθαρὰ οὔτε ἀκίνδυνος ἦτο. Ἀλλ' ὁ Θησεύς ἐφλέγετο ὑπὸ τῆς δόξης τοῦ Ἡρακλέους, τοῦ ὁποίου τὰ μεγάλα καὶ λαμπρὰ κατορθώματα ἐξέκλειον ἡμέραν καὶ νύκτα τὴν φιλοτιμίαν τοῦ νέου Θησεῶς. Ἐπιθυμῶν δὲ προσέτι ὡς υἱὸς φιλότιμος, νὰ ἐμφανισθῇ εἰς Ἀθήνας ἐνώπιον τοῦ Αἰγέως, ἀφ' οὗ διαπραξῇ ἔργα καλὰ καὶ ἀγαθὰ πρὸς εὐχαρίστησιν τοῦ πατρὸς του, ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς Ἀθήνας διὰ ξηρᾶς. Συνοδευόμενος λοιπὸν ὑπὸ τῶν εὐχῶν τῆς μητρὸς καὶ τοῦ πάππου τοῦ ἀνεχώρησεν ἐκ Τροιζῆνος ὁ Θησεύς φέρων μεθ' ἐαυτοῦ τὰ πέδιλα καὶ τὸ ξίφος, ἅτινα ὁ πατὴρ Αἰγεὺς εἶχε κρύψει ἐν Τροιζῆνι, παραγγείλας εἰς τὴν σύζυγόν του Αἴθραν ν' ἀποστείλῃ τὸν υἱὸν των εἰς Ἀθήνας, ὅταν ἀνδρωθεὶς δυνηθῇ ν' ἀποσύρῃ τὴν κοίλην πέτραν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ταῦτα ἐκρύπτοντο ὅπως λάβῃ ταῦτα μεθ' ἐαυτοῦ ὡς σημεῖα πρὸς ἀναγνώρισιν.

Ἀνεχώρησε δὲ ὁ Θησεύς μὲ ἀπόρρυσιν νὰ μὴ ἀδικήσῃ ποτέ

τινα, ἀλλὰ ὑπερχαρίζων ἐκείτον κατὰ τῆς βίης νὰ καταστρέψῃ τοὺς καθ' ὁδὸν ληστές καὶ κακούργους.

Καὶ πρῶτον μὲν εἰς τὴν Ἐπιδαυρίαν ἐρόνευσε τὸν κακούργον Περιφήτην ἐπιπεσόντα κατ' αὐτοῦ διὰ ῥαπάλου, τὸ ὅποιον κορύνῃ ἐκαλείτο, ἐξ οὗ καὶ Κορυνήτης ὁ κακούργος οὗτος ἐπωνομάζετο. Ὁ δὲ Θησεὺς λαβὼν τὴν κορύνην τοῦ Περιφήτου μετεχειρίζετο αὐτὴν ὡς ὄπλον καὶ ἐπεδείκνυνεν αὐτήν, ὡς νικηθεῖσκαν μὲν ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ὡς ἀνίκητον εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ καταστᾶσκαν τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἐφόρει καὶ ἐπεδείκνυνε τὸ δέρμα τοῦ λέοντος, τὸν ὅποιον εἶχε φονεύσῃ.

Φθάσας δὲ εἰς τὸν Κορινθιακὸν Ἰσθμὸν κατέστρεψε τὸν Σίνυν τὸν πιτυοκάμπτην, ὅστις ἐπωνομάσθη οὕτω, διότι ἐν τῇ ἀπκνθρωπίᾳ αὐτοῦ διέσχίζε τοὺς διαβάτας εἰς δύο δένων τοὺς πόδας αὐτῶν εἰς δύο καμυπομένους ὑπ' αὐτοῦ πίτυς (πεύκης), τὰς ὁποίας αἰφνιδίως ἄφηνε ν' ἀνορθωθῶσιν.

Εἰς τὰ Μεγάρων δὲ κατέστρεψε τὸν Σκείρωνα, ὅστις ληστεύων καὶ κατακρημνίζων ἔπειτα τοὺς διαβάτας κατὰ τῶν πετρῶν εἰς τὴν θάλασσαν ἐρόνευεν αὐτούς. Μεταβάς δ' ἐκ Μεγάρων εἰς Ἐλευσίνα καὶ παλαίσας πρὸς τὸν Κερκύονα, ὅστις κατέστρεφε τοὺς ξένους, ἐρόνευσεν αὐτὸν καὶ ἀπῆλλαξε τὴν χώραν τοῦ σκληροῦ τούτου τυράννου.

Ἐπειτα δὲ ἐτιμώρησε τὸν ἄγριον ληστήν Δαμάστην τὸν καὶ Προκρούστην καλούμενον, ὅστις εὐχαριστεῖτο νὰ ἐξισώνῃ τοὺς διαβάτας πρὸς τὴν κλίνην αὐτοῦ. Καὶ ἂν μὲν ἦσαν μεγαλύτεροι τῆς κλίνης του ἔκοπτε τοὺς πόδας των, ἂν δὲ μικρότεροι αὐτῆς ἐξήρθωνεν αὐτούς.

Πλήρης λοιπὸν δόξης, ἀλλὰ δόξης ἀληθοῦς, τὴν ὁποίαν μένον αἱ μεγάλαὶ ἀγαθοεργίαι προξενούσιν, εἰσῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ὑπὸ τοῦ πατρός του Αἰγέως ἀμέσως ἀνεγνώρισθη. Τιμώμενος δὲ καὶ ἀγαπώμενος παρὰ πάντων κατώρθωσε νὰ στηρίξῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ εἰς τὸν θρόνον κλονιζόμενον ὑπὸ τῶν Παλλαντιδῶν, οἵτινες ἤθελον νὰ βασιλεύσωσι τῶν Ἀθηνῶν.

Ὅτε δὲ ἦλθεν εἰς Ἀθήνας ταύρος τις ἄγριος, Μακρathώνιος

καλούμενος, κατέστρεψε τὰ κτήματα καὶ τοὺς κατοίκους τῆς Ἀττικῆς. Ὁ Θησεύς συνέλαβεν αὐτὸν καὶ τὸν ἔφερεν εἰς Ἀθήνας, ἔνθα τὸν ἐθύσασεν εἰς τὸν θεὸν Ἀπόλλωνα ἐν μέσῳ τῆς χαρᾶς τοῦ λαοῦ.

Μετ' ὀλίγον ἦλθον εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Μίνως βασιλέως τῆς Κρήτης, ὅπως λάβωσι τὸν φόρον τῶν ἐπὶ τὰ νέων καὶ ἐπὶ τὰ παρθένων. Εἰς τὸν σκληρὸν τοῦτον φόρον εἶχον ὑποχρεωθῆ οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τοῦ Μίνως, διότι ἐφόνευσαν ἐν Ἀθήναις τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀνδρόγεον. Οἱ νέοι δὲ καὶ αἱ παρθένοι οὗτοι προσδιορίζονται διὰ κλήρου ἀπήγοντο εἰς Κρήτην καὶ κατεκλείοντο εἰς ἀδιέξοδον ἐκεῖ σπήλαιον, τὸν λαβυρίνθον, ὅπου κατεπρώγοντο ὑπὸ τοῦ Μινώταυρου, ὅστις ἦτο τέρας ἔχον σῶμα ἀνθρώπου καὶ κεφαλήν ταύρου.

Ὅτε δὲ ὁ γενναῖος Θησεύς εἶδε τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Μίνως, τὰ δάκρυα τῶν δυστυχῶν νέων καὶ παρθένων, οἱ ὅποιοι ἐμελλον ν' ἀπέλθωσιν εἰς Κρήτην πρὸς τὸν θάνατον, καθῶς καὶ τοὺς στεναγμούς τῶν γονέων τῶν, τὸσον συνεκινήθη, ὥστε ἐκούσιως ἔλαβε τὴν θέσιν ἐνὸς τῶν κληρωθέντων νέων, ἵνα μεταβῇ εἰς Κρήτην, ὅπου ἠλπίζε νὰ φονεύσῃ τὸν Μινώταυρον καὶ ἀπαλλάξῃ τοὺς συμπολίτας του ἀπὸ αὐτοῦ τὸν σκληρὸν καὶ ἄτιμον φόρον.

Ὁ δὲ Αἰγεὺς ἐνδῶσας εἰς τὴν ἀπόρρυσιν τοῦ Θησεῦς ἐνέχθη εἰς αὐτὸν ἐπιτυχίαν καὶ παρήγγειλε νὰ ἀλλάξωσι τὸ μέλαν ἱστίον τοῦ πλοίου διὰ λευκοῦ κατὰ τὴν ἐπιστροφήν, ἐὰν σωθῇ ὁ Θησεύς. Ὁ Θησεύς μετὰ τῶν νέων, ἅρ' οὐ προσέφερε θυσίαν εἰς τοὺς θεοὺς, ἀνεχώρησεν εἰς Κρήτην. Ἐκεῖ προμηθευθεὶς ὑπὸ τῆς Ἀριάνης θυγατρὸς τοῦ Μίνως λινοῦν νῆμα καὶ ὀδηγηθεὶς παρ' αὐτῆς, πῶς νὰ διεξέλθῃ τοὺς ἐλιγμούς τοῦ λαβυρίνθου, κατάρθωσε καὶ τὸν Μινώταυρον νὰ φονεύσῃ καὶ ἐκ τοῦ λαβυρίνθου σῶος νὰ ἐξέλθῃ.

Ἀνεχώρησεν δὲ διὰ τὰς Ἀθήνας πλήρεις χαρᾶς ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ των. Ἀλλ' ἐν τῇ χαρᾷ των ἐλησμόνησαν νὰ ὑψώσωσιν ἀντὶ τοῦ μέλανος τοῦ λευκοῦ ἱστίου. Ὁ δὲ πικρὸς, ὅστις μετ' ἄ-

γωνίας περιέμεναν ἐπὶ τῆς παραλίας τὴν ἐπάνοδον τοῦ πλοίου. Ἰδὼν τὸ μέλαν ἱστίον καὶ νομίσας, ὅτι ὁ Θησεύς ἐγάθη, ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν ἀπὸ τῆν λυπὴν του καὶ ἐπύλγη. Ἐκτοτε ὠνομάζθη τὸ πέλαγος ἐκεῖνο Αἰγαίον.

Ἐπανελθὼν δ' ὁ Θησεύς εἰς Φάληρον δὲν παρέλειψε διὰ θυσίας νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Θεὸν διὰ τὴν σωτηρίαν των.

Ἐπειτα, ἀποθιγόντός τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὁ Θησεύς ἀνεκηρύχθη βασιλεὺς καὶ ἤνωσέ τοὺς πρότερον κεχωρισμένους δῆμους εἰς μίαν πολιτείαν καὶ εἰσήγαγε τὴν λατρείαν τῆς Ἀθηνᾶς ὡς θεᾶς πολιούχου, προστάτιδος δηλ. τῆς πόλεως. Ὀλίγον δ' ὕστερον κατήλθε μετὰ τοῦ φίλου του Πειρίθου, βασιλέως τῶν Λαπιθῶν ἐν Θεσσαλίᾳ, εἰς τὸν Ἄδην, ἵνα χάριν τούτου ἀρπάσῃ τὴν σύζυγον τοῦ Πλούτωνος Περσεφόνην. Ἀλλ' ἐννοσηθέντες ὑπὸ τοῦ Πλούτωνος ἐκρατήθησαν ἐκεῖ μέχρις ὅτου ὁ Ἡρακλῆς ἡλευθέρωσε τὸν Θησεῖα πείσας πρὸς ταῦτα τὸν Πλούτωνα. Καταβιβάων δὲ πολλὰς στάσεις ἐν Ἀθήναις ἠναγκάσθη ἐπὶ τέλους ν' ἀπέλθῃ καὶ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν νῆσον Σκύρον, ἔνθα ἐβασίλευεν ὁ φίλος αὐτοῦ Λυκομήδης. Οὗτος ὅμως ὑποπτευθεὶς μήπως ὁ Θησεύς, ὅστις ἀπέκτεινε τὴν εὐνοίαν τοῦ λαοῦ τῆς Σκύρου, καταλάβῃ τὴν βασιλείαν ἐρόνευσεν αὐτὸν δολίως, κρημνίσας ἀπὸ ὑψηλοῦ βράχου εἰς τὴν θάλασσαν.

Οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Θησεῖος πολλάκις ἐνεθυμήθησαν αὐτὸν διὰ τὴν συνετὴν διοίκησίν του. Μετὰ παρέλευσιν δὲ πολλῶν ἐτῶν ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Κίμων ἐλθὼν εἰς Σκύρον καὶ ἀνευρὼν τὰ ὅστα τοῦ Θησεῖος μετεκρίμην αὐτὰ εἰς Ἀθήνας, ἔνθα κατετέθησαν ἐντὸς νηοῦ, ὅστις ἐκλήθη Θησεῖον καὶ σφύζεται μέχρι τῆς σήμερον ἀκέραιος.

Τρωϊκὸς πόλεμος.

Εἰ, τὰ περὶ τὴν τοῦ Ἑλλησπόντου ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ ὑπῆρχε ποτὶς ἡ πόλις Ἴλιος πρωτεύουσα τῆς Τροίας, τῆς ὁποίας βασιλεὺς ἦτο ὁ Πρίαμος. Οὗτος ἀπέστειλε περὶ ὑποθέσεώς τινος

τὸν δευτερότοκον αὐτοῦ υἱὸν Πάριον εἰς τὴν Σπάρτην πρὸς τὸν βασιλέα αὐτῆς Μενέλαον, ὅστις ὑποδεχθεὶς αὐτὸν προθύμως ἐφιλοξένη. Ἀλλ' ὁ Πάρις ἐπαφελθεὶς τῆς ἀπουσίας τοῦ Μενέλαου, ὅστις εἶχε μεταβῆ εἰς Κρήτην, παρέπεισε τὴν σύζυγον αὐτοῦ Ἑλένην, φημιζομένην διὰ τὴν ἑκτακτον αὐτῆς καλλονήν, καὶ ἔπηγαγεν αὐτὴν εἰς Ἴλιον.

Τότε δὲ ὁ Μενέλαος καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀγαμέμνων, ὁ ἰσχυρὸς βασιλεὺς τῶν Μυκηναίων, ἐπεισαν τοὺς περιφημοτάτους ἡγεμόνας τῶν Ἑλλήνων, τὸν Νέστορα τῆς Πύλου, τὸν Ἰδομενέα τῆς Κρήτης, τὸν Ὀδυσσεά τῆς Ἰθάκης, τὸν ἀνδρειότατον πάντων Ἀχιλλέα, τὸν ἡγεμόνα τῶν Μυρμιδόνων, τὸν Διομήδην τοῦ Ἀργούς, τοὺς δύο Αἰάντας κ.τ.λ. ἵνα πάντες οὗτοι ἑκτρατεύσωσιν ἐναντίον τῆς Τροίας καὶ τιμωρήσωσι τὸν ἄρπαγα καὶ τοὺς Τρῶας, οἵτινες ἡρνήθησαν ν' ἀποδώσωσι τὴν Ἑλένην καὶ ἱκανοποιήσωσι τὸν Μενέλαον διὰ τὴν γενομένην ὕβριν, ἥτις ἐθεωρήθη ὡς κοινὴ καθ' ὅλης τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ κραταῖος Ἑλληνικὸς στόλος συνηθροίσθη εἰς τὴν Αὐλίδαν τῆς Βοιωτίας, ὅπως ἐκεῖθεν πλεύσῃ κατὰ τῆς Τροίας. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐπεκράτει νηνεμία καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ πλεύσῃ, ἡρωτήθη ὁ μάντις Κάλχας περὶ τοῦ αἰτίου. Οὗτος δὲ εἶπεν, ὅτι ἡ Ἀρτεμις εἵναι ἐξωργισμένη κατὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος ἕνεκα τοῦ φόνου μιᾶς ἐλάφου, ἥτις ἦτο ἱερὰ εἰς αὐτήν. Τότε δὲ μόνον θὰ ἐξιλεωθῇ ἡ θεὰ καὶ θὰ πέμψῃ ἄνεμον αὖριον, ὅταν ὁ Ἀγαμέμνων θυσιάσῃ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς θεᾶς τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰριγένειαν.

Ὁ Ἀγαμέμνων χάριν τῆς πετρίδος, διὰ τὴν ὁποίαν ὀρεῖται πᾶς τις τὰ πάντα νὰ θυσιάῃ, ἀποφασίσας νὰ προσφέρῃ ὡς θυμὰ τὴν κόρην τοῦ ἔσται καὶ ἔφερε τὴν Ἰριγένειαν. Αὕτη δὲ μαθούσα τὸν σκοπὸν τῆς προσκλήσεως τῆς προσεπάθησε μὲν κατ' ἀρχὰς νὰ πείσῃ τὸν πατέρα νὰ λυπηθῇ αὐτήν, ἀλλ' ὕστερον ἀναλογισθεῖσα, ὅτι ἐκ τοῦ θανάτου αὐτῆς ἐξηρτάτο ἡ ἐκδίκησις τῆς τιμῆς τῆς Ἑλλάδος, ἤλθε προθύμως εἰς τὸν βωμόν, ὅπως θυσιασθῇ. Ἀλλὰ κατὰ τὴν στιγμήν κατὰ τὴν ὁποίαν ὕψοτο ἡ

μάχηραι, ἵνα σφάξῃ αὐτήν, ἥ Ἀρτεμις ἀνῆρπασε τὴν Ἰοιγέ-
ναιαν ἐπὶ νεφέλῃς καὶ μετέφερεν εἰς τὴν Χερσόνησον Ταυρίδα τοῦ
Εὐξείνου Πόντου, ἀντικαταστήσασα αὐτήν δι' ἐλάφου. Ὁ δὲ
στόλος μετὰ ταῦτα ἀποπλευσας προσωρμίσθη εἰς τὰ παράλια τῆς
Τρώϊας, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον ἄλθη ὡς ἐπικούροι διάφοροι λαοί,
ιδίως δ' οἱ γείτονες Δάρδανοι ὑπὸ τὸν Αἰνείαν, τὸν υἱὸν τοῦ βα-
σιλέως Ἀγχίσου καὶ τῆς Ἀφροδίτης.

Ἐπὶ 10 ἔτη οἱ Ἕλληνες ἐπολιοῦνται τὴν Ἰλίον τῆς ὁποίας
οἱ κάτοικοι ἦσαν κεκλεισμένοι ἐντὸς τῶν τειχῶν. Κατὰ δὲ τὸ δέ-
κατον ἔτος ὁ Ἀχιλλεὺς ἐφιλονίκησε πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ
ἀπεσύρθη εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ. Τοῦτο ἐνεθάρρυνε τοὺς Τρῶας
καὶ τοὺς συμμάχους αὐτῶν, ὥστε νὰ ἐξέλθωσι καὶ νὰ συνάψωσι
διαφόρους μάχας κατὰ τῶν Ἑλλήνων, κατὰ τὰς ὁποίας πολλοὶ
καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη ἐφόνευσαν. Ἐπὶ τέλος ὁ Ἐκτωρ, ὁ ἀν-
δρειότατος τῶν Τρώων καὶ τῶν Ἑλλήνων πλὴν τοῦ Ἀχιλλεὺς
ἐνίκησε τοὺς Ἕλληνας καὶ καταδιώξας αὐτοὺς εἰς τὸ στρατόπε-
δόν των ἦτο ἑτοιμος νὰ κατακαύσῃ τὰ πλοῖά των. Ἀλλὰ τότε ὁ
Πάτροκλος, ὁ ἐπιστήμιος φίλος τοῦ Ἀχιλλεὺς ἔπεισε τὸν Αχιλ-
λεῖα, ἀγροῦ αὐτὸς δὲν ἤθελε νὰ βοηθήσῃ τοὺς Ἕλληνας, νὰ ἐπι-
τρέψῃ εἰς αὐτὸν νὰ βοηθήσῃ τοὺς Ἕλληνας μετὰ τῶν Μυρμι-
δόνων. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἐνέδωκε καὶ ὁ Πάτροκλος, νικήσας κατὰ
πρῶτον τοὺς Τρῶας, φονεύεται ἔπειτα ὑπὸ τοῦ Ἐκτορος. Τότε
ὁ Ἀχιλλεὺς μεγάλως λυπηθεὶς διὰ τὸν θάνατον τοῦ φίλου του
συμφυλιοῦται μετὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ λαβὼν μέρος εἰς τὴν
μάχην νικᾷ τοὺς Τρῶας καὶ φονεύει καὶ αὐτὸν τὸν Ἐκτορα.
Ἀλλ' ἔπειτα φονεύεται καὶ αὐτὸς ὁ Ἀχιλλεὺς διὰ βέλους ἰφθύν-
τος ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ἀλλὰ διευθυνθέντος ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος,
τοῦ προστάτου τῶν Τρώων θεοῦ. Τέλος τὸ Ἰλίον ἐκυριεύθη διὰ
δόλου κατὰ τὸ δέκατον ἔτος. Ὁ Ὀδυσσεὺς μεταμορφωθείς εἰς
ἐπῆλπην εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν καὶ ἔκλεψε τὸ Παλλὰδιον, ἥτοι τὸ
εἶδωλον τῆς πολιούχου Παλλᾶδος Ἀθηνᾶς, διότι ἐρ' ὅσον τοῦτο
ὑπῆρχεν ἐντὸς τῆς Ἰλίου ἡ πόλις ἦτο ἀπόρητος. Μετὰ δὲ ταῦτα
οἱ Ἕλληνες κατὰ συμβουλήν τοῦ Ὀδυσσεὺς κατεσκευάσαν με-

γαν ζύλινον ἵππον, τὸν δοῦρεσσι ἵππον, ἐντὸς τῆς κοιλίας τοῦ ὁπίου ἐκρύβη ὁ Ὀδυσσεὺς μετὰ πολλῶν ἄλλων ἡγεμόνων. Οἱ Ἕλληες ἄρρισαν αὐτὸν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ὡς ἀφιέρωμα εἰς τὴν θεάν Ἀθηνᾶν καὶ προσεποιήθησαν ὅτι ἀποπλεύουσιν ἐκ τῆς Τροίας. Οἱ δὲ Γ.ῶες παρὰ τὰς συμβουλὰς τοῦ ἱερέως αὐτῶν Λαοκόοντος ἔσυραν ἐντὸς τῆς πόλεως τὸν ἵππον καὶ ἐώρασαν τὰ νικητήρια. Τὴν νύκτα δ' ὅμως οἱ κεκρυμμένοι ἡγεμόνες ἐξεληθότες ἤ οἶζαν εἰς τὸν ἐπικνεληθέντα στρατὸν τῶν Ἑλλήνων τὰς πυλὰς τῆς πόλεως. Τὸ Ἴλιον ἐπυρπολήθη. Ὁ Πριάμος ἐσφάγη ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Διὸς ὑπὸ τοῦ Νεοπτολέμου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀχιλλέως. Ἐκ δὲ τῶν ἄλλων Τρώων ἠδυνήθησαν μὲν τινες νὰ διαφύγῃσι τὴν σφαγὴν διὰ τῆς φυγῆς, ὡς ὁ Αἰνείας, ὅστις ἐτάθη διὰ μέσου τῶν φλογῶν φέρων ἐπὶ τῶν ὤμων τὸν πατέρα του Ἀγχίστην, οἱ πλεῖστοι δ' ὅμως ἠχμαλωτίσθησαν ἢ ἐφρονεύθησαν.

Ἀλλὰ καὶ οἱ ἡγεμόνες τῶν Ἑλλήνων πολλὰ δεινὰ ὑπέστησαν εἴτε κατὰ τὸν πλοῦν ἐπικνερχόμενοι εἰς τὰς πατρίδας των εἴτε καὶ ἐν τῇ πατρίδι των.

Ὁ Ἀγχμέμων, ὅστις ἔφερε μεθ' ἐαυτοῦ εἰς τὰς Μυκῆνας αἰχμάλωτον τὴν μάντιδα Κρησάνδραν, μίαν τῶν θυγατέρων τοῦ Πριάμου, ἐφρονεύθη ὑπὸ τῆς γυναικὸς του Κλυττιμνήστρας καὶ τοῦ φίλου αὐτῆς Αἰγίσθου, οἵτινές βραδύτερον ἐφρονεύθησαν ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀγχμέμωνος Ὀρέστου, βοηθουμένου ὑπὸ τοῦ φίλου αὐτοῦ Πυλάδου. Ὁ Ὀρέστης ἔνεκ τοῦ φόνου τῆς μητρὸς του διωκόμενος ὑπὸ τῶν Ἑρινύων μετέβη κατὰ συμβουλήν τοῦ Μεντείου τῶν Δελφῶν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος ἐν Τυροῖς τοῦ Εὐξεινίου Πόντου καὶ ἐκεῖ κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν ἔθος ἐμελλε νὰ θυσιασθῇ ὑπὸ τῆς ἱερείας τῆς Ἀρτέμιδος. Ἀλλ' ἱέρεια ἦτο ἡ Ἰριγένεια, ἥτις, ἀνγνωρίσασα ὅτι ὁ μέλλων νὰ θυσιασθῇ ἦτο ὁ ἀδελφός της, ἀπῆλθε κρυφίως μετ' αὐτοῦ καὶ τοῦ Πυλάδου εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἐνταῦθα ὁ Ὀρέστης κατέλαβε τὸ ὑπὸ τοῦ Διομήδους ἔνεκ ἐπικνεστάσεως ἐγκταλειρθὲν Ἀργεὺς, ἐξεδίωξε τὸν υἱὸν

τοῦ Αἰγίσθου ἐκ τῶν Μυκηνηῶν καὶ συζευχθεὶς μετὰ τῆς κόρης τοῦ Μενελάου ἐγένετο καὶ τῆς Σπάρτης κύριος.

Πλείστα δ' ὅμως περιπετεῖς ὑπέστη ὁ Ὀδυσσεὺς περιπλανηθεὶς ἐπὶ 10 ὁλόκληρα ἔτη. Οὕτω ἐπὶ 20 ὅλα ἔτη διέμεινεν ὁ Ὀδυσσεὺς μακρὰν τῆς πατρίδος του. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνελθόντα αὐτὸν ἀνέμενον νέεθαι δεινὰ. Ἴνα δὲ διαφύγῃ ταῦτα μετεβλήθη ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς εἰς ἐπαίτην καὶ τοιουτοτρόπως ἐμαθε παρὰ τοῦ χοιροβοσκῆς του Εὐμαίου τὰς κκαουργίας τῶν ἡγεμόνων τῶν ζητούντων εἰς γάμον τὴν σύζυγον αὐτοῦ Πηνελόπην, ἥτις διέμεινε πιστὴ εἰς τὸν ἀγκλητὸν τῆς σύζυγον Ὀδυσσεῖ. Ἐπειτα δὲ ἐφανερώθη εἰς τὸν υἱὸν του Τηλέμαχον, ἐρόνευσεν τῇ βοηθείᾳ αὐτοῦ καὶ ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς προστατευόμενος τοὺς ἀναιδεῖς μνηστῆρας καὶ ἔλαβεν ἐκ νέου τὸν θρόνον του.

Τὰς περιπετεῖς ταύτας τοῦ Ὀδυσσεὺς κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν του ἐκ τῆς Τροίας εἰς τὴν Ἑλλάδα καθὼς καὶ τὴν ἐρίδα τοῦ Ἀχιλλέως πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα, καὶ τὰς μάχας τῶν Ἑλλήνων πρὸ τῆς Τροίας μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Ἑκτορος διηγεῖται ὁ ἀρχαιότατος τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν, ὁ ἄριστος ποιητὴς τῆς ἀνθρωπότητος, ὁ Ὅμηρος εἰς τὰ δύο ἄθλανάτα καὶ ἀμίμητα ἔργα του, τὴν Ὀδύσειαν καὶ τὴν Ἰλιάδα.

Λυκοῦργος.

Ἐκ τῶν Δωριέων ¹ οἵτινες ὀλίγα ἔτη μετὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ἐκδιωχθέντες ἐκ τῆς Δωρίδος κατέλαβον ὁδηγούμενοι ὑπὸ τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἡρακλέους (Ἡρακλειδῶν) τὰ νότια καὶ ἀνατολικά ἰδίως μέρη τῆς Πελοποννήσου, ἐπιστημόταται ἐγένοντο οἱ ἐγκατασταθέντες εἰς τὴν Λακωνικὴν, οἱ ὁποῖοι ὠνο-

1. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐκ τῶν δύο υἱῶν τοῦ Ἑλλήνος, τοῦ γενάρχου αὐτῶν, Δῶρου καὶ Αἰόλου καὶ ἐκ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ Ἴωνος καὶ Ἀχαιοῦ διηροῦντο εἰς 4 μεγάλας φυλάς, τοὺς Δωριεῖς, Ἴωνας, Ἀχαιοὺς καὶ Αἰωλεῖς.

μάσθησαν Σπαρτιᾶται ἀπὸ τῆς πόλεως Σπάρτης. Οὗτοι δὲ ὁφείλουσιν ἰδίως τὴν ὑπεροχὴν των εἰς τὴν νομοθεσίαν ἑνὸς ἀνδρὸς τοῦ Λυκούργου.

Ὁ Λυκούργος ἦτο δευτερότοκος υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Εὐνόμου. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ μεγαλυτέρου αὐτοῦ ἀδελφοῦ Πολυδέκτου, ὅστις ἐβασιλεύειεν, ἀνέλαθεν ὁ Λυκούργος τὴν βασιλείαν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ γῆρα τοῦ ἀδελφοῦ του ἐγέννησεν υἱόν, ὁ Λυκούργος, ἀποκρούσας τὴν πρότασιν τῆς νύμφης του νὰ φονεύσῃ τὸ παιδίον καὶ νὰ γείνη αὐτὸς βασιλεὺς λαμβάνων αὐτὴν ὡς σύζυγον, παρυσίασε τὸ βρέφος εἰς τὸν λαόν, ὡς τὸν μέλλοντα βασιλέα του, καὶ ὠνόμασεν αὐτὸ Χαρίλαον. Ἐκτοτε πάντες ἀκόμη περισσότερον ἡγάπων, ἐξετίμων καὶ ἐσέβοντο τὸν Λυκούργον.

Ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ φθόνος τινῶν πολιτῶν καὶ μάλιστα συγγενῶν τῆς γῆρας τοῦ ἀδελφοῦ του, οἵτινες ἐκδικούμενοι τὸν Λυκούργον, ἐπειδὴ δὲν ἐδέχθη τὰς προτάσεις αὐτῆς, ἐσυκοφάντησαν αὐτόν, ὅτι σκέπτεται νὰ φονεύσῃ τὸν ἀνεψιόν του Χαρίλαον, ἵνα βασιλεύσῃ αὐτός. Ἠνάγκασε τὸν Λυκούργον νὰ ἀπέλθῃ τῆς Σπάρτης· διότι ἐροθήθη μήπως, ἐὰν πάθῃ τι, τὸ παιδίον εἰς αὐτὸν ἀποδοθῇ ὅτι ἐκκαποίησε τὸν Χαρίλαον.

Ἀναχωρήσας λοιπὸν ὁ Λυκούργος περιώδευσε πολλὰ μέρη καὶ πολλὰς γνώσεις ἀπέκτησεν. Ὅτε δὲ πλεον ὁ ἀνεψίος του ἐνήλικος γενόμενος ἀνέλαβε τὴν βασιλείαν, ἀπεφάσισε νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς Σπάρτην καὶ νὰ ἐπιφέρῃ μεγάλην μεταβολὴν εἰς τὴν διοίκησιν αὐτῆς. Μετέβη λοιπὸν κατὰ πρῶτον εἰς τὸ Μαντεῖον 1 τῶν Δελφῶν, ὅπως συμβουλευθῇ τὸν θεὸν Ἀπόλλωνα, ἂν ἡ ὑπ' αὐτοῦ μελετωμένη μεταρρύθμισις θὰ ἦτο ὠφέλιμος εἰς τὴν Σπάρτην. Ἀρ' οὐ δὲ ὁ Θεὸς διὰ τῆς Πυθίης ἐνεθάρρυνεν

1 Μαντεῖα ἢ χρηστήρια ἐλέγοντο τόποι τινὲς ἱεροί, εἰς τοὺς ὑποίους θεὸς τις ἢ θεὰ διὰ ἱερέως ἢ ἱερείας προέλεγε τὰ μέλλοντα. Ἐπιτημότατα μαντεῖα ἦσαν τὸ ἐν Δελφοῖς τοῦ Θεοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τὸ ἐν Δωδώνῃ τῆς Ἡεΐρου τοῦ Διός.

αὐτὸν καὶ ἐβεβαίωσεν, ὅτι διὰ τῆς νομοθεσίας του ἡ Σπάρτη θέλει ἀναφανῇ ἡ ἀρίστη Πολιτεία, ἦλθεν εἰς τὴν Σπάρτην καὶ εἰσήγαγε τὴν νομοθεσίαν του.

Καὶ κατὰ πρῶτον συνέστησε τὴν Γερουσίαν, τὴν ὁποίαν ἐθεώρησεν ὡς ἀναγκαιοτάτην πρὸς διατήρησιν τῆς πολιτείας. Διότι, ἂν μὲν ἡ πολιτεία ἐξέκλινε πρὸς τὴν δημοκρατίαν, τὴν ὀχληγογίαν καὶ τὴν ἀταξίαν, ἡ Γερουσία συνενουμένη μετὰ τῶν βασιλέων, οἵτινες ἐν Σπάρτῃ ἦσαν δύο, ἐπανάφερε τὴν τάξιν· ἂν δὲ ἡ βασιλεία ἐξέκλινεν εἰς τυραννίαν, ἡ Γερουσία συνενουμένη μετὰ τοῦ λαοῦ ἐπανάφερε τὴν εὐνομίαν καὶ ἐλευθερίαν.

Ἀκολούθως ὁ Λυκούργος ἐφρόντισε νὰ καταστήσῃ πάντα πολίτην ἰδιοκτήτην γαιῶν ἀρκετῶν ὥστε νὰ διατρέψωσιν αὐτόν, ἵνα παύσῃ μὲν τοιοιτοτρόπως ἀντιζηλίας, τὰ παράπονα, οἱ φόβοι καὶ αἰάμοιβαῖαι καταδρομαί, πάντες δὲ ἀγαπήσωσι τὴν τάξιν· διότι εἰς τὴν ἀταξίαν ἀρέσκονται ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι οὐδὲν ἔχουσι νὰ χῶσι.

Γνωρίσας δὲ ὁ Λυκούργος τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῆς πολυτελείας, τῆς τρυφηλότητος καὶ τῆς φιλοχρηματίας, ἀπὸ τὰς ὁποίας κακίας καὶ τὰ ἄτομα καὶ τὰ ἔθνη καταστρέφονται, προσεπάθησε διὰ λιτῶν συσσιτίων καὶ διὰ τῆς εἰσαγωγῆς σιδηροῦ ὀγκώδους καὶ βαρέος νομίσματος, καταργήσας τὰ χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ, νὰ συνειθίσῃ τοὺς Σπαρτιάτας εἰς δίκαιαν λιτήν, νὰ ἐξαιλείψῃ τὴν φιλοχρηματίαν καὶ τὴν ἑξῶθεν εἰσαγομένην πολυτέλειαν καὶ νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἐγχώριον βιομηχανίαν.

Εἰς δὲ τὰ δημόσια συσσίτια, εἰς τὰ ὁποῖα ἦσαν ὑποχρεωμένοι οἱ Σπαρτιάται νὰ συνέρχωνται ὅπως συντρώγωσι τὸν μέλανα ζωμόν, τὰ κρίθινα ἄλευρα, τὸν τυρόν, τὰ σῦκα καὶ μέρος τῶν κυνηγίων των, συνέτρωγον καὶ οἱ παῖδες τῆς Σπάρτης, ὅπως ἀκροώμενοι τῶν πρεσβυτέρων ἐξασκῶνται εἰς τὴν καλὴν διαγωγὴν καὶ ἀποκτῶσι πολλὰς γνώσεις.

Ἄλλὰ τὸ μέγιστον καὶ κάλλιστον ἔργον τοῦ Λυκούργου ἦτο ἡ ἀνατροφή τῶν νέων, διότι ἐκ τῆς ἀγωγῆς τῶν πολιτῶν κρίνεται ἡ εὐδαιμονία τοῦ κράτους.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐκ τῶν μητέρων ἐξαρτᾶται ἡ ὑγεία, ἡ εὐρωστία καὶ ἀγωγή τῶν παιδῶν, ὁ Λυκοῦργος ἐφρόντισε καὶ περὶ τῆς ἀνατροφῆς αὐτῶν, ἀπαιτήσας ἵνα καὶ αἱ νεάνιδες τῆς Σπάρτης γυμνάζωσι τὰ σώματά των καὶ διὰ τοῦ δρόμου καὶ διὰ τῆς πάλης καὶ διὰ τοῦ δίσκου καὶ διὰ τοῦ ἀκόντιου.

Ἀνατρεφόμεναι δὲ ὑψηλοφρόνως αἱ Σπαρτιάτιδες καθίσταντο πλήρεις εὐγενῶν αἰσθημάτων, ἀπὸ τὰ ὅποια ἐξείχε τὸ ὑψηλὸν αἶσθημα τῆς φιλοπατρίας.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἡ Σπαρτιάτις μήτηρ ἀποστέλλουσα τὸν υἱὸν τῆς εἰς τὴν μάχην δὲν ἔκλαιεν, ἀλλὰ ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τᾷς ἔλεγε πρὸς αὐτὸν (ἦτοι ἢ ταύτην νὰ φέρῃς νικητῆς ἢ ἐπὶ ταύτης νὰ σὲ φέρωσι νεκρόν), ὅτε παρεδίδεν εἰς αὐτὸν τὴν ἀσπίδα του.

Δεύτερον δὲ ἐφρόντισε περὶ τῆς διαίτης τῶν βρεφῶν, ὅπως ὑγιᾶ καὶ εὐρωστα καὶ ἄφοβα γείνωσιν. Ὅθεν καὶ διὰ οἴνου ἔλουον αὐτά, ὅπως τὰ ἐνισχύωσι καὶ ἄνευ σπαργάνων τὰ ἀντρέφον, ὅπως μὴ παρεμποδίζηται ἡ ἐλευθέρα ἀνάπτυξις τῶν μελῶν των, καὶ εἰς τὸ σκότος καὶ εἰς τὴν ἀπομόνωσιν τὰ συνείθιζον, διὰ νὰ μὴ φοβῶνται μηδὲ νὰ κλαίωσι, καὶ περὶ τὴν τροφήν τὰ ἐμάνθανον νὰ μὴ ἔχωσιν ἰδιοτροπίας. Καὶ μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν ἑπτὰ ἐτῶν τοιοῦτοτρόπως ἀντρέφοντο τὰ παιδιὰ τῆς Σπάρτης ὑπὸ τῶν γονέων των. Ὅτε δ' ἐγίνοντο ἑπταετῇ ἐλαμβάνοντο παρὰ τῶν γονέων καὶ παρεδίδοντο εἰς τοὺς Παιδονόμους, οἱ ὅποιοι ἀντρέφον αὐτὰ ὅπως προπαρασκευάσωσιν ἀνδρείους καὶ πειθαρχικοὺς στρατιώτας τῆς Σπάρτης. Καὶ γράμματα μὲν δὲν ἐμάνθανον εἰρὴν τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα. Ἐγυμνάζοντο δὲ νὰ τρέχωσι, νὰ πηδῶσι, νὰ παλαίωσι, νὰ ρίπτωσι δίσκον ἢ ἀκόντιον. Ἄσπας ὁ βίος αὐτῶν ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἦτο σχολεῖον καρτερίας, πειθαρχίας καὶ λιτότητος ἡ δὲ τροφή των ἀπλουστάτη, ἡ ἐνδυμασία των ἐλαφρά, ὁ ὕπνος των ἐπὶ καλάμων.

Ἐδιδάσκοντο προσέτι ν' ἀποκρίνωνται μετὰ βραχύτητος ζω-
ηράς, καὶ ἐγείνεν ὁ παροιμιώδης χαρακτήρ τῆς Σπαρτιατικῆς ὁ-
μιλίας (λαχωνισμὸς).

Τὸ βῆμα τῶν νέων Σπαρτιατῶν ἀπεδείκνυε

τὴν κοσμιότητα καὶ τὴν σωφροσύνην αὐτῶν· ἐνώπιον τῶν πρεσβυτέρων ἦσαν πάντοτε συνεσταλμένοι ὡς κοράσια καὶ σιωπηλοὶ ὡς ἀγάλματα, τὴν δὲ μέθην ἀπεστρέφοντο βλέποντες τοὺς ἐπίτηδες ἐνώπιόν των παρουσιαζομένους δούλους, τοὺς ὁποίους Εἰλωτας ἐκάλουν, μεθύοντας καὶ πράττοντας τὰ αἰσχίστα ἐν τῇ μέθῃ.

Οἱ νέοι Σπαρτιάται ἐδιδάσκοντο προσέτι χορὸν ἱερὸν καὶ ἠρωϊκὸν ᾄσμα, αὐλὸν, κιθάραν. Ἐχόρευον δὲ ὅχι μόνον οἱ νέοι, ἀλλὰ καὶ οἱ γέροντες, οἵτινες ἀρχίζοντες τὸν χορὸν ἔλεγον «Ναὶ ἡμεῖς καὶ ἡμεῖς ποτε ἀνδρεῖοι νεανίαι.»

Οἱ δὲ ἄνδρες χορεύοντες ἔψαλλον «Ἀλλὰ τῶρα πλέον εἰμεθα ἡμεῖς· δοκίμασον, ἄν θέλῃς.»

Καὶ οἱ παῖδες ἔλεγον «Ἡμεῖς δὲ θέλομεν φανῇ πολὺ καλύτεροί σας.»

Ἀπὸ δὲ τῆς ἡλικίας τῶν εἴκοσιν ἐτῶν ἤρχιζεν ἡ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία τοῦ Σπαρτιάτου, ἐξακολουθοῦσα ἀδιακόπως μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν ἐξήκοντα ἐτῶν· καὶ διὰ τοῦτο οἱ Σπαρτιάται ἔχοντες πάντοτε ὡς σύνθημα «Νίκη ἢ Θάνατος» ἀνεδείχθησαν ὁ πολεμικώτατος λαὸς τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Λυκούργος ἰδὼν τὰ λαμπρὰ ἀποτελέσματα τῆς νομοθεσίας αὐτοῦ καὶ πολὺ εὐχαριστηθεὶς διὰ τοῦτο, ἀπεφάσισε ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς Σπάρτης. Πρῶτερον δ' ὅμως συνεκάλεσεν εἰς συνέλευσιν τὸν λαὸν καὶ ὥρκισεν αὐτὸν νὰ μὴ ἀλλάξῃ τι ἐκ τῆς νομοθεσίας του, μέχρις οὗ ἐπιστρέψῃ ἐκ Δελφῶν, ὅπου θὰ μετέβαινεν ἵνα ἐρωτήσῃ τὸν Ἀπόλλωνα περὶ τῆς νομοθεσίας του.

Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Θεὸς ἀπήντησεν, ὅτι ἡ νομοθεσία αὐτοῦ εἶναι ἀρίστη καὶ ἡ Σπάρτη θὰ δοξάζεται ἐν ὅσῳ φυλάττει αὐτήν, ταύτην μὲν τὴν ἀπάντησιν κατέστησε γνωστὴν εἰς τὴν Σπάρτην ὁ Λυκούργος, αὐτὸς δὲ δὲν ἐπέστρεψε πάλιν εἰς τὴν πατρίδα του, ἀλλὰ μετέβη εἰς τὰ ξένα ὅπου καὶ ἀπέθανεν ὁ φιλόπατρις οὗτος ἀνὴρ. Ἐπροτίμησε δὲ νὰ στερηθῇ τῆς πατρίδος του καὶ νὰ ποτισθῇ τὰς πικρίας τῆς ξενιτείας παρὰ νὰ ἱπανέλθῃ εἰς αὐτήν, ὅποτε οἱ συμπολιταὶ του θεωροῦντες ἐκυτοὺς λελυμένους ἐκ τοῦ

ὄρκου των, ἡδύναντο ἅ ἐπιχειρήσωσι μεταβολὰς εἰς τὴν νομοθεσίαν του πρὸς βλάβην τῆς Σπάρτης.

Ἀθῆναι καὶ Σόλων.

Εἰς παλαιούς χρόνους τὰς Ἀθήνας ἐκυβέρνην βασιλεὺς. Ἐκ τῶν ἀρχαίων βασιλέων ἐπισημώτατος ὑπῆρξεν ὁ Κόδρος, ὅστις ἐπροεβλήθη ὑπὲρ τῆς Πατρίδος ἐν ἔτει 1068 π. χ. ὅτε οἱ Δωριεῖς, μὴ ἀρκούμενοι εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς Πελοποννήσου καὶ θέλοντες νὰ γένωσι κύριοι καὶ τῆς Ἀττικῆς, ἐπολέμουν ἐναντίον τῶν Ἀθηναίων. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ εὐπατρίδαι Ἀθηναῖοι κατήγγησαν τὴν βασιλείαν καὶ ἔδωκαν τὴν ἀρχὴν ἰσοβίως εἰς ἄρχοντα ἐκ τοῦ γένους τοῦ Κόδρου. Ὑστερον οὗτος ὁ ἄρχων ἐξελέγετο ἐπὶ δεκαετίαν καὶ οὐχὶ ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τοῦ γένους τοῦ Κόδρου.

Τέλος ὅλοι οἱ εὐπατρίδαι ἤγειραν ἀξιώσεις ἐπὶ τοῦ ἀξιώματός τοῦ ἄρχοντος, ὥστε ἀπὸ τοῦ ἔτους 683 π. χ. ἐξελέγοντο ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐννέα ἄρχοντες ἐπὶ ἓν ἔτος.

Ἐκ τῶν ἐννέα δὲ τούτων ἀρχόντων κυρίως οἱ τρεῖς πρῶτοι εἶχον τὴν διοίκησιν τῆς πολιτείας. Τούτων δὲ ὁ μὲν ἐλέγετο Ἀρχων ἢ Ἀρχων ἐπώνυμος, διότι ἀπ' αὐτοῦ ἐπωνομάζετο τὸ ἔτος, ὁ ἕτερος βασιλεὺς, ὅστις εἶχε τὰ θρησκευτικὰ καθήκοντα τῶν ἀρχαίων βασιλέων· διὰ τοῦτο δὲ διετήρησε καὶ τὸ ὄνομα βασιλεὺς· ὁ δὲ τρίτος ἐλέγετο πολέμαρχος ὡς διευθύνων τὰ πολεμικά. Οἱ λοιποὶ ἑξὶ ἐλέγοντο θεσμοθέται καὶ ἐπέβλεπον τὴν ἐκτέλεσιν τῶν νόμων.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ εὐπατρίδαι πλούσιοι ὄντες, ὡς κατοικοῦντες τὴν πεδιάδα, καὶ ἔχοντες τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν ἐπέζαν τὸν λαόν, ὅστις ἦτο κατὰ χρεως εἰς αὐτοὺς καὶ πολλάκις ἐπώλουν ὡς δούλους τοὺς μὴ δυναμένους νὰ πληρώσωσι τὰ χρέη των. Ἐριδες καὶ διαπληκτισμοὶ ὑπῆρχον μεταξύ τῶν πλουσίων καὶ τοῦ λαοῦ, ὅστις ἐζήτει γράπτους νόμους, ὅπως μὴ αὐθιχρῆτως δικάζωσιν αὐτὸν οἱ εὐπατρίδαι.

Πρὸς βελτίωσιν ταύτης τῆς καταστάσεως ἐξελέχθη κατ' ἄρ-

χὰς διὰ τὰ συντάξῃ νόμους ὁ Δράκων, ὅστις ἔλαμνε νουοὺς τῶ-
σον αὐστηροὺς, ὥστε ἐλέγετο, ὅτι ἐργαζήσταν μὲ κίμα καὶ οὐχί
μὲ μελάνην, ὕστερον δὲ ὁ Σόλων γενόμενος ἄρχων μὲ ἀπολυ-
τον ἐξουσίαν. Ἦτο δὲ ὁ Σόλων υἱὸς τοῦ Ἐξηκεστίδου καὶ ἀπὸ-
γονος τοῦ Κόδρου. Οὗτος εἶχεν ἀποκτήσει τὴν ἀρχὴν καὶ ὑπό-
ληψιν τῶν συμπολιτῶν του. πρῶτον μὲν, ἐπειδὴ κατώρθωσε νὰ
ἀνγκιτήσωσιν οὗτοι τὴν Σικλαμίναν ἀπὸ τῶν Μεγαρέων, δεύτερον
δ' ἐπειδὴ προσκαλέσας ἐκ Κρήτης τὸν Ἐπιμενίδην ἐξήγγισε τὴν
πόλιν ἐκ τοῦ Κυλωνείου ἄγους. Διότι Κύλων ὁ Ἀθηναῖος ὑπο-
σχεθεὶς εἰς τοὺς δυσηρεστημένους διανομὴν τῶν ἀγρῶν καὶ ἄρεσιν
τῶν χρεῶν κατώρθωσε κατὰ τινὰ ἐορτὴν νὰ καταλάβῃ τὴν ἀγο-
ρὰν τῶν Ἀθηνῶν. Ἀφ' οὗ δ' ἐπολιορκήθη ὑπὸ τῶν εὐπαιδιδῶν
(τῶν Ἀλκμαίωνιδων) καὶ ἐστενοχωρήθη, αὐτὸς μὲν ἐδραπέτευσεν,
οἱ δὲ ὁπαδοὶ του προαδοθέντες ἐσπνεύθησαν· τινὲς μάλιστα ἐπὶ
τῶν βωμῶν τῶν θεῶν, ὅπερ ἦτο βέβηλος πράξις.

Νομοθεσία Σόλωνος

(594 π. χ.)

Ἀφ' οὗ ὁ Σόλων ἔγεινεν ἄρχων τῷ 594 π. χ. μὲ ἀπόλυτον
ἐξουσίαν, κατὰ πρῶτον ἐβελτίωσε τὴν θέσιν τῶν πτωχῶν πολι-
τῶν. Οἱ ἔνεκα χρεῶς δούλοι ἀπέκτησαν πάλιν τὴν ἐλευθερίαν
τῶν διὰ τῆς καταργήσεως τῶν χρεῶν τῶν. Ὅσοι δὲ εἶχον δυνει-
σθῇ χρήματα ἐπὶ ὑποθήκῃ ἀκινήτου κτήματος, ἠδύναντο ἐν τῷ
μέλλοντι νὰ πληρῶνσιν τὰ χρέη τῶν ἀντεώτερον. Οὐδεὶς δ' Ἀ-
θηναῖος ἠδύνετο νὰ πωλῇται εἰς τὸ ἐξῆς ὡς δούλος ἔνεκα χρεῶς.

Ἐπειτα δὲ παρεχώρησεν εἰς ὅλους τοὺς πολίτας τὸ δικαίω-
μα νὰ λαμβάνωσι μέρος εἰς τὴν διοίκησιν τῆς πολιτείας.

Ἀλλὰ τὰ κατήκοντα καὶ δικαίωματα τῶν πολιτῶν ἐ-
κανόνισεν ἀκαλόγως τοῦ ἐτησίου εισοδήματος ἐκάστου
δηλ. ὅσῳ περισσοτέραν ἀκίνητον περιουσίαν εἶχέ τις, τοσοῦτω
μεγαλύτερα δικαιώματα εἶχεν ἀλλὰ καὶ τοσοῦτω μεγαλύτερα κα-
τήκοντα ἐπιβάλλοντο εἰς αὐτόν.

Ἄπαντες δ' οἱ πολῖται, τοὺς ὁποίους διήρπασεν εἰς 4 τάξεις, εἶχον δικαίωμα νὰ λαμβάνωσι μέρος εἰς τὴν ἐκκλησίαν (συνέλευσιν) τοῦ δήμου καὶ εἰς τὰ δικαστήρια. Οἱ ἀνήκοντες εἰς τὰς 3 εὐπόρους τάξεις ἀπετέλουν τὸν τακτικὸν στρατὸν καὶ κατελάμβανον τὰ διόχροα ἀξιώματα τῆς πολιτείας, ἐκτὸς τοῦ ἀξιώματος τῶν ἀρχόντων, τὸ ὁποῖον κατελάμβανον οἱ τῆς πρώτης τάξεως πολῖται. Οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν τετάρτην τάξιν, οἱ λεγόμενοι θῆτες, οἵτινες ἔζων ἐκ τοῦ ἐμπορίου, τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἡμερομισθίου, ἔμειναν ἀτελεῖς (ἀφορολόγητοι) καὶ ὑπηρετοῦν μόνον ἐν ἀνάγκῃ ὡς ἐλαφρῶς ὠπλισμένοι στρατιῶται ἢ ναῦται.

Ἡ Βουλὴ συνεκροτήθη ἐκ 400 βουλευτῶν, ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ δήμου κατ' ἔτος ἐκ τῶν ἐχόντων ἡλικίαν πλεόν τῶν 30 ἐτῶν.

Ἐπετῆρει δὲ τὴν περιουσίαν καὶ τὴν διοίκησιν τῆς πολιτείας καὶ ἐπρότεινεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου νόμους πρὸς ἔγκρισιν.

Οἱ δὲ πολῖται ὅσοι εἶχον ἡλικίαν ἀνωτέραν τῶν 20 ἐτῶν ἐνέκρινον ἢ ἀπέρριπταν τοὺς προτεινομένους ὑπὸ τῆς Βουλῆς νόμους. Ἡ ἐκκλησία τοῦ δήμου ἀπεφάσιζε καὶ περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης καὶ ἐξέλεγε τοὺς ἄρχοντας.

Ὁ Ἄρειος Πάγος, ἦτοι τὸ ἀνώτατον δικαστήριον, ἐπὶ τοῦ πρὸς δυσμάς τῆς Ἀκροπόλεως κειμένου λόρου τοῦ Ἄρειος, συνεκροτεῖτο ἀπὸ ἄρχοντας, οἵτινες εἶχον διοικήσει καλῶς. Εἶχε δὲ τὸ δικαστήριον τοῦτο τὴν ἀνωτάτην ἐποπτεῖαν ἐφ' ὅλων, ἰδίως δὲ ἐπὶ τῆς διαγωγῆς τῶν πολιτῶν καὶ τῶν νέων. Ἐδίδκαζε δὲ καὶ τοὺς ἐκ προμελέτης φρόνους, τὰς πυρκαϊὰς καὶ τὴν ἐσχάτην προσοξάν. Τὰ δὲ λοιπὰ ἐγκλήματα ἐδίδκαζον οἱ πολῖται ἐκλεγόμενοι διὰ κλήρου ὡς δικασταί.

Καὶ περὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου ἐφρόντισεν ὁ Σολων εἰς τὴν νομοθεσίαν του. Ὡσαύτως προυνόησε περὶ τῆς ἐπιμελοῦς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν καὶ εἰς τὰ σχολεῖα, 1

ΥΠΟΣ. 1. Τὰ σχολεῖα ἦσαν δύο εἰδῶν : τὰ διδασκαλεῖα καὶ τὰ γυμνάσια. Καὶ εἰς μὲν τὰ διδασκαλεῖα ἐφοίτων οἱ παῖδες ἀπὸ τοῦ ἐβδόμου μέχρι τοῦ δεκάτου ἔτους τῆς ἡλικίας των.

Εἰς αὐτὰ ἐδιδάσκοντο γυμναστικὴν, γράμματα καὶ μουσικὴν. Εἰς τὰ γράμματα περιείχοντο ἡ γραφὴ, ἡ ἀριθμητικὴ καὶ ἡ ἀνάγνωσις. Ἄνε-

περί τῆς χρηστότητος τῶν ἡθῶν, τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ πρὸς τὴν πολιτείαν. κ. λ. π.

Ὁ Σόλων ἐξέθηκε τοὺς νόμους τοῦ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, ἵνα λάβωσι γνῶσιν πάντες οἱ πολῖται καὶ ὥρμισε τοὺς Ἀθηναίους νὰ μὴ μεταβάλωσιν οὐδεμίαν διάταξιν ἐπὶ 10 ἔτη. Κατόπιν δ' ἀνεχώρησεν ἐξ Ἀθηνῶν καὶ μετέβη εἰς Αἴγυπτον καὶ μικρὰν Ἀσίαν.

ΠΕΡΣΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ

II ἐν Μαραθῶνι μάχη

Ἀπὸ τοῦ 8 π. χ. αἰῶνος οἱ Ἕλληνες εἴτε ἕνεκα ὑπερβολικῆς αὐξήσεως τῶν κατοίκων εἴτε ἕνεκα πολιτικῶν ἐρίδων εἴτε καὶ ἕνεκα ἐμπορικῶν λόγων ἀπέστειλαν ἀποικίας εἰς τὰ παράλια τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ μάλιστα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τῆς κάτω Ἰταλίας καὶ εἰς τὴν Σικελίαν. Αἱ ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι ὑπετάγησαν ὑπὸ τοῦ Κύρου τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ Περσικοῦ κράτους εἰς τοὺς Πέρσας.

Ὅτε δὲ ἐπὶ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπου ἀπειράτησαν αἱ Ἰωνικαὶ ἀποικίαι, ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τῶν ἐν τῇ κυρίῳ Ἑλλάδι Ἑλλήνων, ἐκ τῶν ὁποίων μόνον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Ἐρετριεῖς ἐφάνησαν πρόθυμοι εἰς τοῦτο. Βοηθούμενοι λοιπὸν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ Ἐρετρίων οἱ Ἴωνες ἐνίκησαν κατ' ἀρχὰς τοὺς Πέρσας καὶ ἔκαυσαν τὰς Σάρδεϊς, τὴν πρωτεύουσάν τῆς Λυδίας. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐνίκηθήσαν καὶ ὑπετάγησαν ἐκ νέου εἰς τοὺς Πέρσας.

γίνωσκον δὲ ποιήματα παλαιῶν ἀνδρῶν καὶ μάλιστα τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσσειαν τοῦ Ὀμήρου. Ταῦτα δὲ τὰ ποιήματα ὑπερχεοῦντο νὰ μανθάνωσιν ἐπειδὴ περιεῖχον πλείστας νοηθείας καὶ παραδείγματα προτρεπτικὰ εἰς τὴν ἀρετὴν.

Εἰς δὲ τὰ γυμνάσια ἐφοίτων ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἔκτου τῆς ἡλικίας των καὶ ἐκεῖ ἰδίως ἐγυμνάζοντο εἰς τὸν δρόμον, τὸ ἄλμα, τὴν πάλην, τὸν δίσκον, τὸ ἀκόντιον καὶ τὴν πυγμὴν, τὸ ὅποιον ἦτο πολὺ κοπιαστικὸν καὶ φοβερὸν γύμνασμα.

Μετὰ δὲ τὴν ὑποταγὴν ταύτην ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν ἀπεφάσισε νὰ τιμωρήσῃ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς Ἑρετρίεις, ἔτι δὲ νὰ ὑποτάξῃ ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Ἀπέστειλε λοιπὸν στρατὸν πρῶτον μὲν ὑπὸ τὸν Μαρδόνιον. Ἀλλ' ἀφοῦ κατ' ὁδὸν κατεστράφη αὐτός, ἀπέστειλε δεῦτερον στρατὸν ὑπὸ τὸν Δάτιν καὶ Ἀρταφέρνην. Τούτους δὲ συνώδευε καὶ ὁ ἐξορίστος τύραννος τῶν Ἀθηναίων Ἰππίας ὁ υἱὸς τοῦ Πεισιστράτου. Οὗτος δ' ὁ στρατός, ἀφοῦ ἐκυρίευσεν τὴν νῆσον Νάξον καὶ κατέστρεψε τὴν Ἑρετρίαν, ἀπεβιβάσθη κατὰ συμβουλήν τοῦ Ἰππίου εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος, ὅπως ἐκεῖθεν καθυποτάξῃ τὴν Ἀττικὴν καὶ τέλος τῆς Ἀθήνας. Οἱ Ἀθηναῖοι μόλις ἔμαθον, ὅτι ἦλθον οἱ Πέρσαι, ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τῶν Σπαρτιατῶν, αἵτινες, καθὼς καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, ὅχι μόνον ἡνέθησαν νὰ δώσωσι γῆν καὶ ὕδωρ, τὰ ὅποια ἐζήτησε πρὸ τῆς ἐκστρατείας ὁ Δαρεΐος, ὡς σημεῖα ὑποταγῆς, ἀλλὰ καὶ ἐφόνευσαν τοὺς Πέρσας ἀπερταλμένους. Ἀλλ' οἱ Σπαρτιαταὶ εἴτε ἐκ θρησκευτικῶν λόγων νὰ μὴ ἐκστρατεύωσι πρὸ τῆς πανσελήνου, εἴτε καὶ ἐξ ἀμελείας δὲν ἐσπευσαν εἰς βοήθειαν τῶν Ἀθηναίων.

Τοιοιουτοτρόπως οἱ Ἀθηναῖοι, ἂν καὶ δὲν εἶχον εἰμὴ μόνον 10 χιλιάδας στρατοῦ ν' ἀντιτάξωσι εἰς τὸν μέγαν περσικὸν στρατὸν, δὲν ἐδειλίξαν, ἀλλ' ἀπεφάσισαν γενναίως νὰ πολεμήσωσι πρὸς σωτηρίαν καὶ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῆς ὅλης Ἑλλάδος· διότι τὸ ἐλεύθερον πολίτευμα τοῦ Σόλωνος καὶ εὐπόρους καὶ γενναίους

ΥΠΟΣ. 1. Ἡ νομοθεσία τοῦ Σόλωνος δὲν ἡγχαρίστησε τοὺς πένητας τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες ἤλπιζον διανομὴν γαιῶν. Ταύτης δὲ τῆς δυσχεστείας ἐπωφελοῦμενος ὁ Πεισίστρατος κατώρθωσε νὰ γένη τύραννος τῶν Ἀθηναίων. Καὶ αὐτός μὲν ἐκυβέρνησε καλῶς, ἀλλ' οἱ υἱοὶ αὐτοῦ Ἰππίας καὶ Ἰππαρχος παρεξέτρεψαν εἰς βίαια ἔργα· μάλιστα ὁ Ἰππίας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰππαρχοῦ ὑπὸ δύο νέων τοῦ Ἀρμόδιου καὶ τοῦ Ἀριστογείτονος. Ἐνεκα τούτου ἔγινε στάσις ἐν Ἀθήναις καὶ ὁ Ἰππίας ἐξορίσθεις κατέφυγεν εἰς τὸν βασιλέα τῆς Περσίας Δαρεῖον, καὶ ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ, ὅπως ἐπαναφέρῃ αὐτόν εἰς Ἀθήνας.

καὶ φιλοτίμους καὶ φιλοπάτριδας εἶχε καταστήσει αὐτούς. Ὅθεν ἀμέσως ἐστείλαν εἰς τὸν Μαραθῶνα τὰς 10 χιλιάδας τοῦ στρατοῦ των. Ἐκάστη χιλιάς εἶχεν ἓνα μόνιμον στρατηγόν, ἕκαστος δὲ τῶν δέκα στρατηγῶν εἶχε τὴν ἡγεμονίαν τοῦ ὅλου στρατοῦ κατὰ σειρὰν ἀνὰ μίαν ἡμέραν. Μεταξὺ τῶν δέκα τούτων στρατηγῶν ἦσαν ὁ Μιλτιάδης καὶ οἱ νεώτεροι αὐτοῦ Ἀριστείδης καὶ Θεμιστοκλῆς. Ἐπειδὴ δὲ πάντων τῶν στρατηγῶν ἐμπειρότατος ἦτο ὁ Μιλτιάδης, ὁ φρόνιμος, ὁ φιλόπατρις καὶ οὐχὶ φιλόδοξος Ἀριστείδης, ὅτε ἦλθεν ἡ ἡμέρα τῆς ἡγεμονίας του, παρέδωκεν αὐτήν, πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Πατρίδος εἰς τὸν ἰκνωτέρον αὐτοῦ Μιλτιάδην. Τὸ εὐγενὲς τοῦτο παράδειγμα τοῦ Ἀριστείδου εὐτυχῶς ἐμιμήθησαν καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ καὶ οὕτως ὑπὸ τὴν ἀρχιστρατηγίαν τοῦ Μιλτιάδου συνεκροτήθη ἡ ἐνδοξος ἐκείνη μάχη, ἥτις καὶ τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν πολιτισμὸν τῆς Εὐρώπης εὐτυχῶς διέσωσε καὶ τὸν Μιλτιάδην ἀπὸ θανάτου.

Μόνον οἱ Πλαταιεῖς ἐξ εὐγνωμοσύνης κινούμενοι (διότι οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον προηγουμένως βοηθήσει αὐτοὺς κατὰ τῶν Θηβαίων) ἀπέστειλαν εἰς τοὺς Ἀθηναίους ἐπικουρίαν χιλίων στρατιωτῶν, διὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ἀθηναῖοι ἀντήμειψαν αὐτοὺς διὰ πολλῶν τιμῶν καὶ προνομίων. Οἱ δὲ Σπαρτιάται, καίτοι ἐγκαιρῶς προσκληθέντες ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων μὴ ἐκτιμήσαντες ὅμως τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου καὶ μὴ κινούμενοι ὑπὸ κρίσεως ὑπὲρ ὅλης τῆς Ἑλλάδος, ἐβράδυναν, ὡς εἶπομεν, νὰ στείλωσι τὴν ἐπικουρίαν των. Οὕτω δὲ αὕτη ἐκ 2 χιλιάδων ἀνδρῶν συνιστάμενη δὲν προσήλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας εἰμὴ κατὰ τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Πέρσαι νικηθέντες ἀνεχώρουν ἐκ τῆς Ἀττικῆς. Οὐδεμία ἄλλη ἑλληνικὴ πόλις ἐβοήθησε τοὺς Ἀθηναίους κατὰ τὴν κρίσιμωτάτην ἐκείνην στιγμήν.

Ὁ δὲ Μιλτιάδης ἐν τῇ φρονήσει αὐτοῦ, πρῶτον μὲν ἐπέμεινε νὰ συγκροτηθῇ ἡ μάχη ὅσον τὸ δυνατόν τέχιστα, ἵνα μὴ ραδιουργηθῇ καὶ ἀποθαρρυνθῇ ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ὑπὸ τοῦ Ἰππίου καὶ τῶν φίλων αὐτοῦ. Δεύτερον δὲ ἰδὼν, ὅτι ὁ Περσικὸς στρατὸς εἶχε τὸ μὲν κέντρον αὐτοῦ ἰσχυρόν, τὰς δὲ πτέρυγας

ἀδυνάτους, ἐνίσχυσε τὰς δύο πτέρυγας τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἀφῆκε δὲ ἀδύνατον τὸ κέντρον αὐτοῦ. Ὅτε δὲ ἤρχισεν ἡ μάχη, τὸ μὲν κέντρον τῶν Ἑλλήνων ὑπεχώρει καταδιωκόμενον ὑπὸ τοῦ κέντρου τῶν Περσῶν, αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ πτέρυγες κατεδίωκον τὰς Περσικὰς πρὸς τὴν θάλασσαν. Τότε δὲ ὁ Μιλτιάδης διατάσσει τὰς Ἑλληνικὰς πτέρυγας νὰ παύσωσι τὴν καταδίωξιν καὶ νὰ ἐπανέλθωσιν ἀμέσως πρὸς βοήθειαν τοῦ ἑλληνικοῦ κέντρου, τὸ ὁποῖον καταδιώκετο ὑπὸ τοῦ ἰσχυροῦ κέντρου τῶν Περσῶν.

Τὸ Περσικὸν κέντρον, πανταχόθεν προσβαλλόμενον ὑπὸ τῶν δύο Ἑλληνικῶν πτερύγων καὶ ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ κέντρου, ἤρχισε νὰ ὑποχωρῇ πρὸς τὴν θάλασσαν καταδιωκόμενον μέχρι τῶν πλοίων ὑφ' ὅλου τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Καὶ οὕτως ἡ νίκη ἐστεφάνωσε τὰ Ἑλληνικὰ ὅπλα, φονευθέντων πλέον τῶν 6 χιλιάδων Περσῶν μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ ὁ προδότης Ἰππίας. Ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων μόνον 192 ἔπεσαν ἀπολαύσαντες τὸν ἐνδοξον ὑπὲρ πατρίδος θάνατον.

Τοιοῦτος δὲ ὑπῆρξεν ὁ ἐνθουσιασμός τῶν Ἑλλήνων, ὥστε καὶ ἐν ᾧ οἱ Πέρσαι ἐπεβίβάζοντο εἰς τὰ πλοῖά των κατασχυρμένοι, ὅπως ἀναχωρήσωσιν, οἱ Ἕλληνες δὲν ἔπαυσαν μαχόμενοι κατ' αὐτῶν. Τότε ὁ γενναῖος Κυναίγειρος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ ποιητοῦ Ἀισχύλου, ἀρπάσας ἐν τῶν ἐχθρικῶν πλοίων ἀπὸ τῆς πρύμνης ἀπεκόπη τὴν χεῖρα διὰ πελέκεως. Καὶ οὕτως ἡρωϊκῶς ἔπεσε καὶ αὐτὸς ὑπὲρ πατρίδος. Ἐπτά δὲ περσικὰ πλοῖα ἠχμαλωτίσθησαν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων.

Ἡ λαμπρὰ αὕτη νίκη τοῦ Μαραθῶνος ἀπέδειξεν, ὅτι οὐχὶ ὁ ἀριθμὸς καὶ τὸ πλῆθος τῶν στρατῶν, ἀλλὰ ἡ ἐμπειρία καὶ ἡ στρατιωτικὴ ἱκανότης ἀρ' ἑνός, καὶ ἀρ' ἑτέρου ἡ ἀσκησις τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς καὶ ἡ φιλοπατρία ἐμπνέουσι καὶ ἐνισχύουσι καὶ αὐτοὺς τοὺς ὀλίγους ἐναντίον τῶν πολλῶν.

Μεγάλαι δὲ ὑπῆρξαν αἱ τιμαί, τὰς ὁποίας οἱ Ἀθηναῖοι εὐγνωμονοῦντες ἀπένειμαν καὶ εἰς τὸν στρατηγὸν των Μιλτιάδην καὶ εἰς τοὺς ὑπὲρ πατρίδος πεσόντας ἐν Μαραθῶνι καὶ εἰς τοὺς συμμάχους αὐτῶν Πλαταιεῖς. Καὶ Θυσίαν κατ' ἔτος προσδιώρισαν

εἰς αἰώνιον μνημόσυνον τῆς ἐν Μακραθῶνι νίκης καὶ κατὰ πολλοὺς τρόπους ἀπέδειξαν τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς εὐγνωμοσύνην αὐτῶν.

Ἄλλ' ἂν καὶ τοσοῦτον ἐτιμῆθη καὶ ἐδοξάσθη ὁ Μιλτιάδης, οἰκτρὸν ὅμως ὑπῆρξε τὸ τέλος αὐτοῦ. Οὗτος δηλαδὴ στηριζόμενος εἰς τὴν ἐμπιστοσύνην τὴν ὁποῖαν ἀπέκτησε παρὰ τῶν Ἀθηναίων, ἐζήτησε παρ' αὐτῶν 70 πλοῖα καὶ ἀνάλογον στρατὸν ὑποσχόμενος ὅτι θὰ καταπλουτίσῃ τὰς Ἀθήνας διὰ τῆς ἐκστρατείας τὴν ὁποῖαν ἐσκόπευε νὰ ἐπιχειρήσῃ.

Λαβὼν δὲ ταῦτα ἐξεστράτευσεν κατὰ τῆς Πάρου· ἀλλ' ἀποτυχὼν καὶ πληγωθεὶς ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας ἄπρακτος. Οἱ δὲ ἐχθροὶ τοῦ ἐπωφελοῦμενοῦ τῆς ἀποτυχίας ταύτης κατηγορήσαν αὐτὸν ἐπὶ προδοσίᾳ καὶ κατώρθωσαν νὰ καταδικασθῇ εἰς πρόστιμον 50 ταλάντων. Μετ' ὀλίγον δ' ὅμως ὁ Μιλτιάδης ἀπέθανεν ἐκ τοῦ τραύματος, τὸ δὲ πρόστιμον ἐπλήρωσεν εἰς τὴν πόλιν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Κίμων.

Θεμιστοκλῆς καὶ Ἀριστείδης

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μιλτιάδου ἀρχηγοὶ τῆς πολιτείας τῶν Ἀθηναίων ἦσαν ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ ὁ Ἀριστείδης. Ἀμφότεροι ἐπολέμησαν ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Μακραθῶνος, ἀμφότεροι ἦσαν πεπεισμένοι ὅτι θὰ ἐπανεέλθωσιν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος οἱ Πέρσαι, ἀλλὰ διεφώνουν ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἀμύνης. Ὁ Θεμιστοκλῆς τοῦ ὁποῦ ἡ καρδίᾳ ἐφλέγετο ὑπὸ τῆς εὐγενοῦς ριλοτιμίας νὰ ἀναδειχθῇ μέγας ἐν Ἀθήναις καὶ τὸν ὁποῖον δὲν ἄρνευε νὰ κοιμηθῇ τὸ ἐν Μακραθῶνι τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου, ἐζήτην ν' αὐξήσῃ τὸν στόλον τῶν Ἀθηναίων κατὰ 100 πλοῖα μεταχειριζόμενος πρὸς τοῦτο τὰς ἐκ τῶν μεταλλείων τοῦ Λαυρείου προσόδους. Ὁ δὲ Ἀριστείδης ἐθεώρει τὴν μεγάλην αὐξήσιν τοῦ στόλου ὡς ἐπικίνδυνον, διότι ἐκ τῆς αὐξήσεως ταύτης θὰ διηγεῖροντο καὶ θὰ ἤψανον ὑπὲρ τὸ δέον αἱ κατακτητικαὶ διαθέσεις τῶν Ἀθηναίων. Ἐνεκα τούτου ἐπολέμει τὴν πολιτικὴν τοῦ Θεμιστοκλέους, ὅστις ἐπὶ τέλους κατώρθωσε νὰ πείσῃ τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἐξοστρακί-

σωσιν ἡ αὐτόν. Οὕτως ὁ Θεμιστοκλῆς γενόμενος μόνος κύριος τῆς πολιτείας ἠδυνήθη νὰ ἰδρῇ τὴν ναυτικὴν δυνάμιν τῶν Ἀθηναίων, ἣ ὁποία ταχέως ἔμελλε νὰ συγκρουσθῇ πρὸς τὸν Περσικὸν στόλον, νὰ προσφέρῃ τόσας ὑπηρεσίας εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ γείνῃ ὁ κυριώτερος σωτὴς αὐτῆς.

II ἐν Φεριοπύλαις μάχη

(480 π. Χ.)

Δέκα ἔτη μετὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην ὁ Ξέρξης ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας Δαρείου, πνέων ἐκδίκησιν κατὰ τῆς Ἑλλάδος διὰ τὸ ἐν Μαραθῶνι αἶσχος, τὸ ὅποion ὁ ὑπερήφανός πατήρ του Δαρεῖος ἀποθανὼν δὲν προέλαβε νὰ ἐκδικηθῇ ἐξεστράτευσεν αὐτοπροσώπως κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἐφερε δὲ μεθ' ἐκυτοῦ περὶ τὰ 2 ἑκατομμύρια στρατοῦ, ἐκτὸς τῶν δούλων καὶ τῶν ὑπηρετῶν καὶ ὑπὲρ τὰ χίλια τετρακόσια πολεμικὰ πλοῖα, ἐκτὸς τῶν φορηγῶν. Τότε ὁ Θεμιστοκλῆς κατῴρῳσε τὸ μέγιστον καὶ σωτηριωδέστατον τῶν κατορθωμάτων, νὰ συνδιαλλάξῃ πολλὰς ἑλληνικὰς πόλεις καὶ πείσῃ, ὅπως ἀπὸ κοινοῦ πολεμήσωσι κατὰ τῶν βαρβάρων. Ὅθεν συνεκροτήθη ἐν Κορίνθῳ συνέλευσις τῶν ἑλληνικῶν πόλεων ὅπως συσκεφθῶσι καὶ ἀποφασίσωσι τί ἔπρεπε νὰ πράξωσιν. Ἐν τῇ συνελεύσει τυχὴ ἀνετίθη εἰς τὴν Σπάρτην ἡ ἡγεμονία ὅχι μόνον τῶν κατὰ ξηρὰν ἑλληνικῶν στρατῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου, ἐνῷ ἡ ἀρχηγία αὐτοῦ ἀνήκειν εἰς τοὺς Ἀθηναίους· διότι οὗτοι εἶχον 200 πλοῖα ἤτοι περὶ τὰ δύο τρίτα τοῦ ὅλου ἑλληνικοῦ στόλου ἐνῷ ἡ Σπάρτη εἶχε μόνον 16 πλοῖα. Ἀλλὰ ὁ φρόνιμος Θεμιστοκλῆς καὶ οἱ συμπολίται αὐτοῦ, ὅπως μὴ διαταραχθῇ ἡ τῶσον ἀναγκαία ὁμονοία καὶ ἑνώσις, θυσιάζοντες ἐνώπιον τῆς φιλοπατρίας τὸ αἶσθημα

ΥΠΟΣΗΜ. 1 Οἱ Ἀθηναῖοι φοβούμενοι μήπως πολίτης τις ἀποκτῶν μεγάλην ἐπιρροὴν καταργήσῃ τὸ πολίτευμα καὶ γείνῃ τύραννος ὥς ὁ Περσίστρατος, ἐξωστράχισον ἤτοι ἀπεμάκρυνον αὐτὸν τῆς πόλεως ἐπὶ 10 ἔτη.

τῆς φιλοπρωτίας ἐδέχθησαν καὶ τὴν κατὰ θάλασσαν ἡγεμονίαν τῆς Σπαρτης.

Τότε δὲ ὁ μὲν Λεωνίδας ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης ἀναλαβὼν τὴν ἀρχηγίαν τοῦ πεζοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ μετέβη ἐπὶ κεφαλῇς 10 χιλιάδων Ἑλλήνων καὶ κατέλαβε κατ' ἀρχὰς τὴν κοιλάδα τῶν Τεμπῶν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Πέρσαι προχωροῦντες διὰ τῆς Μακεδονίας μέγχοι τοῦ Ὀλύμπου ἠδύναντο νὰ καταλάβωσι τὰ νῶτα τῶν Ἑλλήνων ἀποσιβάζοντες διὰ τῶν πλοίων στρατὸν νοτιώτερον τῶν Τεμπῶν, διὰ τοῦτο ὑπεχώρησαν οὗτοι εἰς τὰ στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν. Ὁ δὲ Σπαρτιάτης Εὐριβιάδης ἀναλαβὼν τὴν κατὰ θάλασσαν ἀρχηγίαν μετέβη μετὰ τοῦ Θερμοστοκλέους καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον ἀκρωτήριον κείμενον πρὸς τὸ βόρειον μέρος τῆς Εὐβοίας, ὅπως ὑποβοηθῇ τὸν ἐν Θερμοπύλαις Λεωνίδα καὶ ἐμποδίσῃ τὸν περσικὸν στόλον τοῦ ν' ἀποσιβασθῇ ὀπισθεν τοῦ Λεωνίδου στρατὸν ἐχθρικὸν πρὸς περικύκλωσιν τῶν ἐν Θερμοπύλαις προμάχων.

Ὁ Ξέρξης φθάσας ἐνώπιον τῶν Θερμοπυλῶν ἔμεινεν ἄπρακτος ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας περιμένων νὰ φθάσῃ ὁ ἐκ μεγάλης τρικυμίας πλοῦν στόλος του. Ὅτε δὲ ἔφθασε διασωθὲν τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ στόλου του, διέταξε τὴν κατὰ τῶν Θερμοπυλῶν ἑσόδον.

Ἐπὶ δύο ὁλοκλήρους ἡμέρας διήρκεσεν ἡ ἑσόδος αὕτη. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς δύο ταύτας ἡμέρας οἱ στρατοὶ τοῦ Ξέρξου ἐτράπησαν εἰς φυγὴν ὑπὸ τῶν ἥρωικῶν προμάχων τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, οἵτινες οὐδαμῶς ἐξεπλάγησαν ἀπὸ τὰ ἄπειρα πλήθη τῶν βαρβαρικῶν στρατῶν. Ὡστε, ὅτε οἱ πρὸ τῆς μάχης ἀπεσταλμένοι τοῦ Ξέρξου ἐζήτησαν παρ' αὐτῶν νὰ παρὰδώσωσι τὰ δπλά των, α' Ἀς ἔλθῃ νὰ τὰ λάβῃ» ἀπήντησε λακωνικῶς ὁ ἀτρόμητος Λεωνίδας. Ὅτε δὲ ἐπρόσθεσαν, ὅτι τόσον ἀπειράριθμα εἶναι τὰ βέλη τῶν Περσῶν, ὥστε θέλουν καλύψει τὸν ἥλιον, «Τόσον τὸ καλύτερον» ἀπήντησεν ὁ Σπαρτιάτης Διηνέκης «θέλωμεν πολεμήσει ὑπὸ σκιάν».

Ἡ Ξέρξης βλέπων ἀπὸ ὑψώματος τὴν δεινὴν ταύτην ἀπο-

τυχίαν, ἤρχισε νὰ θεωρῇ ἀπόρθητον τὴν δίοδον. Μεγίστη δὲ ἦτο ἡ ἀμνηχανία του, ὅτε αἰσχροὺς προδότας ὁ Μαλιεύς Ἐφιάλτης ἐπρότεινεν εἰς αὐτὸν νὰ ὀδηγήσῃ μέρος τοῦ στρατοῦ του διὰ στενῆς ἀτραποῦ, ἥτις διὰ τῆς Οἴτης ἔφερεν ὀπισθεν τῶν Θερμοπυλῶν, ὅπερ καὶ ἔπραξε διὰ νυκτός.

Ὅτε ὁ ἥρωὸς τῶν Θερμοπυλῶν Λεωνίδας ἐπληροφορήθη, ὅτι ἐμελλε νὰ περικυκλωθῇ καὶ ἐσκέφθη ὅτι ὁ θάνατος τότε θὰ ἦτο ἄφευκτος, πᾶσα δὲ ἀντίστασις ἀδύνατος, ἀπέπεμψεν τοὺς ὑπ αὐτὸν στρατοὺς ὅπως μὴ συγκαταστραφῶσιν ἐπὶ ματαίῳ. Αὐτὸς δὲ ἔμεινεν ἀποφασίσας νὰ θυσιασθῇ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος κρατήσας μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς 300 Σπαρτιάτας, μετὰ τῶν ὁποίων ἔμειναν καὶ οἱ σύμμαχοί των Θεσπιεῖς.

Μετὰ λυσσῶδη ἀγῶνα, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐφρονεύθησαν περὶ τὰς 20 χιλιάδας Περσῶν, πολλοὶ ἡγεμόνες καὶ δύο ἀδελφοὶ τοῦ Εἰρξίου, ἐπεσαν ἅπαντες οἱ περὶ τὸν Λεωνίδα. Μόνον δὲ οἱ Θεβαῖοι τοὺς ὁποίους παρὰ τὴν θέλησίν των ἐκράτησεν ὁ Λεωνίδας ὡς ὁμήρους, ἐπειδὴ ἡ πόλις αὐτῶν ἐμήδιζε, παρεδόθησαν εἰς τοὺς Πέρσας, καταθέσαντες τὴν περικεφαλαίαν καὶ τὴν ἀσπίδα. Καὶ ἐφείσθη μὲν τῆς ζωῆς αὐτῶν ὁ Εἰρξίης, ἀλλὰ διέταξε νὰ σφραγίσωσιν αὐτοὺς μὲ πεφυρακτωμένον σίδηρον ὡς δούλους. Τοιούτοτρόπως ἀνταμείβονται οἱ δειλοὶ! Εἰς δὲ τοὺς ὑπὲρ τῆς Πατρίδος πεσόντας οἱ Ἕλληνες μετὰ τὴν ἤτταν καὶ φυγὴν τῶν Περσῶν ἀνήγειραν λαμπρὸν μνημεῖον, μαρτύρον ἕοντα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπέγραψαν τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα: «Ὡ ξεῖν' ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῇδε κείμεθα τοῖς κείνων ρήμασι πειθόμενοι».

Ἡ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία

(480 π. Χ.)

Ἀφ' οὗ ἐγένετο γνωστόν, ὅτι ἐφρονεύθη ὁ Λεωνίδας ὁ ἐλληνικός στολος ἀπεσύρθη ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὅπου συνεκρότησε τρεῖς ἀψιμαχίας ἄνευ ὀριστικοῦ ἀποτελέσματος καὶ ἐπλευσε διὰ τοῦ Εὐρίπου πορθμοῦ εἰς τὸν ὄρμον τῆς Σαλαμῖνος, ἵνα φυλάξῃ τὴν

Ἀττικὴν καὶ τὴν Πελοπόννησον. Οἱ μάχιμοι Ἀθηναῖοι κατὰ συμβουλήν τοῦ Θεμιστοκλέους ἐπέβησαν εἰς τὰς τριήρεις, οἱ δὲ λοιποὶ κατέφυγον εἰς Σαλαμῖνα, Αἴγιναν καὶ Τροιζῆνα.

Ἐνθ' δ' οἱ Πέρσαι προχωροῦντες εἶχον πυρπολήσῃ καὶ ἐρημώσῃ τὰς Θερπιάς, τὰς Πλαταιάς καὶ τὰς Ἀθήνας, οἱ ἐν Σαλαμῖνι συνηθροισμένοι Ἕλληνες διεφώνουν ὡς πρὸς τὸν τόπον τῆς ναυμαχίας. Οἱ μὲν Πελοποννήσιοι ὑπεστήριζον, ὅτι ἡ ναυμαχία συνέφερε νὰ γείνη εἰς τὰς Κεγχρεάς, ὅπου θὰ ἐδοθήουν αὐτοὺς καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου, ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς ἐπέμνευε νὰ συγκροτηθῇ ἡ ναυμαχία ἐν Σαλαμῖνι. Βλέπων δ' ὅμως ὅτι ματαίως ἡγωνίζετο, ἐμήνυσε κρυφίως εἰς τὸν Ξέρξην νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν ἐπίθεσιν, διότι οἱ Ἕλληνες σκέπτονται νὰ φύγωσι καὶ νὰ διασκορπισθῶσι.

Πεισθεὶς ὁ Ξέρξης διέταξεν ἀμέσως νὰ τεθῇ εἰς κίνησιν ὁ περσικὸς στόλος καὶ ν' ἀποκλείσῃ τὴν Σαλαμῖνα ὅπως μὴ διαφύγῃ οἱ Ἕλληνες. Ταύτην τὴν κίνησιν ἡγνοοῦν οἱ ἐρίζοντες ἐν τῇ συμβουλῇ περὶ τῆς μάχης στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων. Ἀλλ' ὁ ἐν Αἰγίνῃ διατρίβων ἐξόριστος Ἀριστείδης, τὸν ὁποῖον πρὸ ὀλίγου εἶχον ἀνακαλέσῃ οἱ Ἀθηναῖοι, ἰδὼν τὴν περικύκλωσιν καὶ φοβηθεὶς μήπως αἰφνιδίως ἐπιτεθῶσιν οἱ Πέρσαι κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ἔσπευσεν ἐπὶ λέμβου διὰ μέσου τῶν ἐχθρικῶν πλοίων μὲ μέγαν κίνδυνον καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν ναυαρχίδα, ἔνθα συνεσκέποντο οἱ Ἕλληνες. Καλέσας δὲ τὸν Θεμιστοκλέα, συνεφιλιώθη μετ' αὐτοῦ εἰπὼν : « ὦ Θεμιστοκλείς, ἀντίπαλοι ὄντες ἅς ἀφήσωμεν τὰς ἔριδας τῆς Πατρίδος κινδυνευούσης καὶ ἅς ἀγωνίζομεθα ὑπὲρ τῆς σωτηρίας Αὐτῆς », καὶ ἀνήγγειλεν, ὅτι ἐνθ' αὐτοὶ κατατρίβουν τὸν χρόνον ματαίως συζητοῦντες, οἱ Πέρσαι περικύκλωσαν ἤδη αὐτούς. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς ἀκούσας τοῦτο ἐχάρη, διότι εἶχεν ἐπιτύχει τὸ στρατήγημά του καὶ συγχάρεις τὸν Ἀριστείδην διὰ τὴν φιλοπατρίαν του κατέστησε γνωστὸν εἰς αὐτὸν ὅτι ἡ περικύκλωσις ἔγεινε κατὰ συμβουλήν του καὶ παρεκάλεσε ὃν ἀναγγείλῃ μόνος του τὴν περικύκλωσιν εἰς τὸ συνέδριον, ἵνα πιστεῦσῶσιν οἱ ἄλλοι Ἕλληνες

Μετὰ ταῦτα δὲν παρήλθε πολὺς χρόνος καὶ ἡ ναυμαχία ἤρ-
χισεν· Οἱ Πέρσαι ἔχοντες περὶ τὰ 900 πλοῖα ἐμάχοντο ἐν Σαλα-
μῖνιν ἄνευ σχεδίου. Οἱ δ' Ἕλληνες ἔχοντες περὶ τὰ 383 πλοῖα
καλύτερον ὀδηγούμενοι καὶ μὲ πλοῖα ἐλαφρότερα καὶ εὐκίνητότερα
ἀπὸ τὰ τῶν Περσῶν ἐνίκησαν λαμπροτάτην νίκην, τὴν ὁποίαν
ἐπεσφράγισεν ἡ ταχίστη καὶ κατεπείγουσα φυγὴ τοῦ Ξέρξου.

Πρὸς τοῦτο δὲ συνετέλεσε πολὺ καὶ πάλιν ὁ Θεμιστοκλῆς,
ὅστις μετὰ τὴν ἥτταν τῶν Περσῶν, ἔστειλε καὶ δεύτερον ἄγγε-
λον πρὸς τὸν Ξέρξην ὡς φίλος καὶ ἀνηγγεῖλεν εἰς αὐτόν, ὅτι οἱ
Ἕλληνες ἐσκόπευον νὰ πλεύσωσι εἰς τὸν Ἑλλησποντον καὶ νὰ
λύσωσι τὰς γεφύρας, διὰ τῶν ὁποίων εἶχε διαβῆ ὁ περσικὸς στρα-
τὸς ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην, ἵνα τοιουτοτρόπως ἀπο-
κλείσωσι τὸν βασιλέα μετὰ τοῦ στρατοῦ του καὶ καταστρέψωσιν
αὐτόν. Ἐνεκὰ δὲ τούτου ὁ Ξέρξης ἔσπευσε μετὰ τοῦ πλείστου
στρατοῦ εἰς Ἀσίαν ἀφήσας τὸν Μαρδόνιον μετὰ 300 χιλιάδων
ἀνδρῶν, ἵνα ὑποδουλώσῃ τὴν Ἑλλάδα.

Ἡ ἐν Πλαταιαῖς μάχη

(479 π. Χ.)

Ὁ Μαρδόνιος μετὰ τῶν 300 χιλιάδων τοῦ περσικοῦ στρατοῦ
διεχείμασεν ἐν Θεσσαλίᾳ κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 480 ἔτους π. Χ.
Τὸ δὲ θέρος τοῦ ἐπομένου ἔτους (479 π. Χ.), ἀφ' οὗ μάτην
προσπαθῆσαι ν' ἄποσπᾷ τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἑλ-
λῶνων ἀποστείλας τὸν Ἀλέξανδρον βασιλέα τῆς Μακεδονίας καὶ
προτείνας δι' αὐτοῦ, ὅτι θὰ ἀνεγείρῃ τὴν πόλιν καὶ θὰ καταστήσῃ
ἀρχηγὸς τῶν Ἑλλήνων ἰ τοὺς Ἀθηναίους. εἰσέβαλεν εἰς τὴν

ΥΠΟΣΗΜ. 1. Θαυμαστὴ εἶναι ἡ ἀπόκρισις τὴν ὁποίαν οἱ Ἀθηναῖοι
ἔδωκαν εἰς τὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου ὅτι «Ἐφ' ὅσον ὁ ἥλιος διατρέ-
χει ἐν τῇ οὐρανῷ τὴν τροχίαν αὐτοῦ οἱ Ἀθηναῖοι οὐδέποτε θὰ συμμα-
χήσωσι μετὰ τοῦ Ξέρξου, ἀλλὰ θὰ πολεμῶσι πρὸς αὐτὸν πιστεύοντες εἰς
τὴν βοήθειαν τῶν θεῶν καὶ τῶν ἡρώων, τῶν ὁποίων τοὺς ναοὺς καὶ τὰ
ἱερά κατέστρεψε καὶ κατέκαυτεν ὁ Πέρσης».

Ἀττικὴν. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐγκατέλιπον καὶ πάλιν τὴν πόλιν καὶ μετέβησαν εἰς Σαλαμῖνα.

Ὅτε δὲ μετ' ὀλίγον προσῆλθον οἱ Πελοποννήσιοι ὑπὸ τοῦ στρατηγὸν τῆς Σπάρτης Πausανίαν, ὅστις ἦτο καὶ κηδεμὼν τοῦ Πλειστάρχου, υἱοῦ ἀνηλίκου τοῦ ἐν Θερμοπύλαις πεσόντος Λεωνίδου, καὶ ἠνώθησαν εἰς Ἐλευσίνα μετὰ τῶν Ἀθηναίων, ὁ Μαρδόνιος ἀπεσύρθη εἰς τὴν Βοιωτίαν, ἥτις ἦτο σύμμαχος τῶν Περσῶν. Εἶχε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ ἐκτὸς τῶν Περσῶν καὶ περὶ τὰς 50 χιλιάδας Ἑλλήνων μισθοφόρων. Ἐν Πλαταιαῖς δὲ συνεκροτήθη κατὰ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου τοῦ 479 π. Χ. ἔτους μεγάλη μάχη κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Πέρσαι μετὰ δεινὸν ἀγῶνα ἐνίκηθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐχόντων ἀρχηγὸν τὸν Πausανίαν. Τὸ περσικὸν στρατόπεδον ἐκυριεύθη καὶ αἱ Ἑλληνες ἐγένιναν κύριοι ἀμυνήτων λαφύρων. Κατὰ τὴν μάχην ταύτην οἱ Πέρσαι ἔπαθον πανωλεθρίαν· διότι ἐκ τῶν 300 χιλιάδων μόνον 3 χιλιάδες ἐσώθησαν ἐκτὸς τῶν 40 χιλιάδων, τὰς ὁποίας λαβὼν ὁ Πέρσης Ἀρτάβαζης ἀνεχώρησεν εἰς Ἀσίαν ἀντιπράττων εἰς τὸν Μαρδόνιον, αἱ δὲ λοιποὶ ἐφονεύθησαν καθὼς καὶ ὁ Μαρδόνιος.

Λέγεται δὲ ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ἑλληνες ἐνίκησαν ἐν Πλαταιαῖς τοὺς Πέρσας, ὁ στόλος αὐτῶν ὑπὸ τὸν Λεωτυχίδην βασιλέα τῆς Σπάρτης καὶ τὸν ναύαρχον τῶν Ἀθηναίων Ἐάνθιππον ἐνίκησεν ἐν Μυκάλῃ τῆς Μ. Ἀσίας καὶ κατέκαυσε τὰ περσικὰ πλοῖα.

Τὸ Τέλος τοῦ Πausανίου

Θεμιστοκλέους καὶ Ἀριστείδου

Ἐκ τῶν τριῶν κυρίων στρατηγῶν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν δευτέραν ἐκστρατείαν τῶν Περσῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ μὲν Πausανίας, ἀφ' οὗ μετὰ τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν ἐκυριεύσεν ὡς ἀρχιναύαρχος τῶν Ἑλλήνων τὸ Βυζάντιον, τοσοῦτον ἐξεθαμβώθη ὑπὸ τοῦ περσικοῦ πλοῦτου καὶ τῆς τρυφῆς, ὥστε ἤρchiσεν ἀσυνεννοῆται μετὰ τῶν Περσῶν. Συγχρόνως δὲ περιποιοῖτο τοὺς Ἑ-

λωτας τῆς Λακωνικῆς, ἵνα τῇ βοηθείᾳ αὐτῶν καταργήσῃ τὸ πολίτευμα τῆς Σπάρτης καὶ γείνη ἀπόλυτος κύριος τῆς Σπάρτης καὶ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῶν Περσῶν. Ἀνακαλυφθείσας δ' ὁμοῦς τῆς προδοσίας, ὁ Πausanias ἵνα μὴ συλληφθῇ κατέφυγεν εἰς τὸν ναὸν τῆς Χαλκιοῖκου Ἀθηνᾶς ἐν Σπάρτῃ, ὅπου κλεισθεὶς ἀφῆθη νὰ ἀποθάνῃ τῆς πείνης.

Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς ἀφ' οὗ ἔτυχε μεγίστων τιμῶν καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἔνθα προσέφερον εἰς αὐτὸν καὶ στέφανον ἐξ ἐλαίας καὶ τὸ κάλλιστον τῶν ὀχημάτων, καὶ εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, ἔνθα ἐχειροκρότησαν αὐτὸν πάντες οἱ Ἕλληνες ὡς Σωτῆρα, ἐξωστραχίσθη κατὰ πρῶτον ἐκ ρθόνου καὶ μετέβη εἰς τὸ Ἀργος. Ἰππεῖται δὲ κατηγορηθεὶς ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, οἵτινες ἐμίσουν αὐτὸν, διότι κατώρθωσεν ἐξαπατήσας αὐτοὺς νὰ ὀχυρώσῃ παρὰ τὴν θέλησίν των τὰς Ἀθήνας, κατέφυγεν μετὰ πολλὰς περιπετειὰς καὶ κινδύνους εἰς Σούσα τῆς Περσίας, ὅπου ὑπεδέχθη αὐτὸν μετὰ χαρᾶς ὁ διάδοχος τοῦ Ξέρξου Ἀρταξέρξης καὶ παρεχώρησεν εἰς αὐτὸν τὰς προσόδους πόλεων τινῶν τῆς Ἀσίας. Ὅτε δ' ὁμοῦς ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας ἀπήτησεν ἀπὸ αὐτὸν νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος, εὗρεθῇ εἰς δυσχερεῖς θέσιν μετὰ τῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τῆς πρὸς τὴν πατρίδα πίστεως καὶ ἀγάπης· ὅθεν ἐπεδηλητήριον καὶ ἀπέθανεν. Ἐκτὸς δὲ μεγαλοπρεπῶς ἐν Μαγνησίᾳ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἀλλὰ τὰ ὅσα αὐτοῦ μετεκόμισαν εἰς Ἀθήνας κυρίως οἱ φίλοι του ἐκτελοῦντες τὴν τελευταίαν αὐτοῦ θέλησιν νὰ ταφῇ ἐν τῇ γῇ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς ὁποίας τοσοῦτον ἠγωνίσθη.

Μόνον δὲ ὁ Ἀριστείδης, ὁ ἐπονομασθεὶς δίκαιος διὰ τὴν ἄκραν δικαιοσύνην του, ἐξετιμᾶτο μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του ὀχι μόνον ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, ὥστε οὗτοι μετὰ τὴν προδοσίαν τοῦ Πausanias προσέφεραν χάριν αὐτοῦ τὴν κατὰ θάλασσαν ἡγεμονίαν εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐζήτησαν, ἵνα εἰς αὐτὸν ἀνατεθῇ ἡ φροντίς νὰ ὀρίσῃ τὸν φόρον, τὸν ὅποιον ἐκάστη πόλις θὰ συνεισέφερε, καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν πλοίων. Τόσον δὲ δικαίως καὶ ἀμερολήπτως ἐκκρόνισεν, ὥστε

οὐδεμία μεμψιμοιρία ἠκούσθη. Ἀπέθανε δ' ὁ Ἀριστείδης πένης χωρὶς νὰ ἀρήσῃ οὐδὲ τὰ πρὸς ταφὴν ἔξοδα κατὰ τὸ ἔτος 468 π. Χ.

Οἱ δ' Ἀθηναῖοι τιμῶντες τὸν ἄνδρα καὶ πλήρεις εὐγνωμοσύνης ἀνήγειραν πρὸς τιμὴν τοῦ μνημείου εἰς τὸ Φάληρον, ἐπροίκισαν δημοσίᾳ δαπάνῃ τὰς δύο του θυγατέρας, ἐχορήγησαν δὲ καὶ γαίας καὶ σύνταξιν εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Λυσίμαχον, καὶ ἐπὶ 150 ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀριστείδου δὲν ἔπαυσαν περιβάλλοντες τοὺς ἀπόγονους αὐτοῦ καὶ ἀποδεικνύοντες τοιοῦτοτρόπως τὴν εὐγένειαν τῶν αἰσθημάτων αὐτῶν.

Κίμων

Ὁ Ἀριστείδης προσδιορίσας, ὥς εἵπομεν ἄνωτέρω, τὸ ποσὸν τῆς χρηματικῆς εἰσφορᾶς καὶ τὰ πλοῖα, τὰ ὅποια ἐκάστη τῶν πόλεων ὤφειλε νὰ συνεισφέρῃ εἰς τὸ ἰδρυθὲν ἐν Δήλῳ κοινὸν ταμεῖον τῶν συμμάχων, ὅπως ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ἀθηναίων ἐξυκολουθήσῃ ὁ κατὰ τῶν Περσῶν ἀγὼν παρηγήσῃ τῆς πολιτικῆς καὶ συνέστησεν ὥς διάδοχόν του τὸν Κίμων.

Ἦτο δὲ ὁ Κίμων υἱὸς τοῦ Μαραθωνομάχου Μιλτιάδου. Ὁ Κίμων στερηθεὶς τοῦ πατρὸς του κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ἔζησε βίον ἄτακτον. Ἀφ' οὗ δ' ὁμοῦς ἐγένετο ἀνὴρ ἡ δόξα τοῦ πατρὸς του, τοῦ Θεμιστοκλέους, τοῦ Ἀριστείδου, τὰ τρόπαια τοῦ Μαραθῶνος, τῆς Σαλαμῖνος καὶ τῶν Πλαταιῶν ἐφλοσιμήσαν αὐτὸν ὥστε νὰ μεταβάλλῃ βίον καὶ ν' ἀνδειχθῇ ἀντάξιος τοῦ πατρὸς του κατὰ τὴν ἀνδρείαν, τοῦ Θεμιστοκλέους κατὰ τὴν σύνεσιν καὶ τοῦ Ἀριστείδου κατὰ τὴν ἀρετὴν.

Ἀφ' οὗ δ' ἐβοήθησε τὸν Θεμιστοκλέα εἰς τὸ νὰ πείσῃ τοὺς Ἀθηναίους κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τοῦ Ξέρξου νὰ ἀρήσῃ τὴν πόλιν καὶ νὰ ἐπιβιβάσθωσιν εἰς τὰ πλοῖα, ἐπολέμησεν ἀνδρείως ἐν Σαλαμῖνι καὶ ἀπέκτεσε τὴν εὐνοίαν τῶν συμπολιτῶν του, ὥστε ἐστάλῃ μετὰ τοῦ Ἀριστείδου ὡς ἀρχηγὸς τοῦ στόλου τῶν Ἀθηναίων, ὅτε μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην ὁ ἑλληνικὸς στόλος

ὑπὸ τὸν Παυσανίαν ἔπλευσε πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Κύπρου καὶ τοῦ Βυζαντίου.

Μετὰ δὲ τὴν ἀλαζονικὴν καὶ προδοτικὴν διαγωγὴν τοῦ Παυσανίου συνετέλεσε καὶ οὗτος μετὰ τοῦ Ἀριστείδου διὰ τῆς πρό-
τητος καὶ τῆς φιλικῆς αἰτίας τοῦ οὐχὶ ὀλίγον εἰς τὸ ν' ἀνκθῆσθαι
οἱ σύμμαχοι τὴν ἡγεμονίαν τοῦ κατὰ τῶν Περσῶν πολέμου εἰς
τοὺς Ἀθηναίους.

Ἐκλεχθεὶς δὲ μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Ἀριστείδου ἡγεμὼν
τοῦ συμμαχικοῦ στόλου ἐκυρίευσεν τὴν Ἡόναν πόλιν τῆς Θράκης
παρὰ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν, ὅπου καθῶς καὶ εἰς τὴν Ἀμφί-
πολιν κατῴκισεν ἀποίκους Ἀθηναίους. Μετὰ δὲ ταῦτα κυριεύ-
σας τὴν Σαῦρον καὶ ἐκδιώξας ἐκεῖθεν τοὺς Δόλοπας πειρατὰς
ἀνεῦρε καὶ μετέφερεν εἰς Ἀθήνας τὰ ὅσῃα τοῦ ἥρωος Θησεῦς
τὰ ὅποια κατετέθησαν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις ἥρῳον, τὸ Θησεῖον τὸ
ὁποῖον αὐτὸς ἤρχιζε νὰ ἀνεγείρῃ ἐκ τῶν περσικῶν λαφύρων. Ἐ-
κτίσεν δὲ καὶ τὸ νότιον τεῖχος τῆς ἀκροπόλεως τὸ ἐπονομαζόμε-
νον Κιμώνειον καὶ ἐν γένει ἐκαλλώπισεν τὴν πόλιν.

Οὐχὶ δὲ μόνον τὰ δημόσια χρήματα ἐδαπάνη κατὰ κλήλως
πρὸς ὀχύρωσιν καὶ ἐξωρκίσμῳ τῆς πόλεως ἀλλὰ καὶ τὴν ἀτομι-
κὴν τοῦ περιουσίαν ὑπὲρ ἀγχιῶν ἔργων πρὸς βοήθειαν τῶν ἀπό-
ρων συμπολιτῶν του. Ἀφῆρσε τοὺς φραγμοὺς τῶν κήπων του,
ἵνα ὁ ἔχων ἀνάγκην λαμβάνῃ ἐκ τῶν καρπῶν. Ἐν δὲ τῇ οἰκίᾳ
του καθ' ἑκάστην παρετίθετο τράπεζαν μετὰ λιτοῦ φαγητοῦ,
ὅπως προσέρχωνται οἱ ἀπορώτεροι τῶν πολιτῶν καὶ τρώωσιν.
Ἐξεργόμενον δὲ τὸν Κίμωνι ἡκολούθουν ὑπὸν ἡγεμόνα φέροντες ἐν-
δύματα, τὰ ὅποια διεμοίραζον εἰς τοὺς πτωχοὺς.

Ἐξακολουθῶν δὲ τὸν κατὰ τῶν Περσῶν πολέμον ἡλευθέρωσε
τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ ἐνίκησε τὸν περσικὸν στόλον παρὰ τὸν Εὐρυ-
μέδοντα ποταμὸν τῆς Παμφυλίας. Ἐπειδὴ δ' οἱ Πέρσαι ἐκ τῶν
πλοίων κατέφυγον εἰς τὴν ξηράν, ὅπου εἶχον στρατόπεδον, ὁ
Κίμων ἀποβιβάσας τὸν στρατὸν του, ἐνίκησε τὴν αὐτὴν ἡμέραν
καὶ κατὰ ξηράν τοὺς Πέρσας. Ἐπὶ ταύτῃ δὲ τῇ διπλῇ νίκῃ ἐκ-
τίσθη ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως ὁ μικρὸς ναὸς τῆς Ἀπτέρου Νίκης.

Ἄλλ' ὁ ρήθνος δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐκραγῇ καὶ κατὰ τοῦ Κίμωνος, καθὼς πρότερον κατὰ τοῦ Ἀριστείδου καὶ Θεμιστοκλέους. Οἱ ἐχθροὶ τοῦ Κίμωνος ἐπωφελήθησαν τῆς δυσχερεσίας τοῦ δήμου κατ' αὐτοῦ· διότι ἡ ἀποσταλείσα κατὰ προτροπὴν αὐτοῦ βοήθεια εἰς τοὺς Σπαρτιάτας, ὅτε οὗτοι ἐπολέμουν κατὰ τῶν ἐπικνηστατησάντων δούλων αὐτῶν, Εἰλώτων, ἀπεπέμφθη ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν, συκοφαντηθέντος εἰς αὐτοὺς τοῦ Κίμωνος. Ἐνεκα δὲ τούτου κατώρθωσαν νὰ ἐξωστρακισθῇ ὁ Κίμων.

Ὅτε δ' ἐπρόκειτο νὰ συγκροτηθῇ ἐν Τανάγρας τῆς Βοιωτίας κατὰ τὸ ἔτος 457 π. Χ. μάχη μετὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων ὁ ἐξόριστος Κίμων ὡς ἀληθὴς φιλόπατρις ἐσπευσε ν' ἀγωνισθῇ ὑπὲρ τῆς πατρίδος του.

Ἀλλὰ μὴ γενόμενος δεκτὸς ἀρῆκε τὴν πκνοπλίαν του εἰς τοὺς φίλους του, οἵτινες ἀνδρείως ἀγωνισθέντες ἔπεσαν πάντες.

Τούτου ἔνεκα οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὴν ἐν Τανάγρας ἦσαν αὐτῶν ἀνεκάλεσαν ἐκ τῆς ἐξορίας τὸν Κίμωνα. Οὗτος δ' ἐπανελθὼν εἰς Ἀθήνας κατώρθωσε νὰ συμριλιώσῃ τὴν πατρίδα του μετὰ τῆς Σπάρτης. Βλέπων δ' ὅμως τοὺς Ἀθηναίους μὴ ἡσυχάζοντας ἀλλ' ἐπιθυμοῦντας ἐκστρατείας, ὅπως ἀποφύγῃ ἐμφυλίους πολέμους καὶ σπαραγμούς, ἐξώπλισε 200 πλοῖα καὶ ὠδήγησεν αὐτὰ εἰς τὴν Κύπρον καὶ τὴν Αἴγυπτον πρὸς βοήθειαν τῶν Αἰγυπτίων, οἵτινες πρὸ πολλοῦ ἐπολέμουν κατὰ τῶν Περσῶν τῶν καταδυναστεύοντων αὐτούς.

Κατελθὼν δὲ ὁ Κίμων εἰς τὴν Κύπρον ἀπέστειλε μὲν 60 πλοῖα πρὸς βοήθειαν τῶν Αἰγυπτίων κατὰ τῶν Περσῶν, αὐτὸς δ' ἔμεινεν εἰς Κύπρον, ὅπου πολιορκῶν τὴν πόλιν Κίτιον, ἀπέθανε κατὰ τὸ ἔτος 449 π. Χ.. Ἄλλ' ἀποθνήσκων περηγγέειλε ν' ἀποκρύψουν τὸν θάνατον αὐτοῦ, ὅπως οἱ μὲν Ἕλληνες μὴ ἀποθαρρυνθῶσιν, οἱ δ' ἐχθροὶ τῶν μὴ λάβωσι θάρρος.

Ἀποθανόντος δὲ τοῦ Κίμωνος ἔπαυσαν καὶ αἱ κατὰ τῶν Περσῶν ἐχθροπραξίαι τῶν Ἀθηναίων. Τὰ δὲ λείψανα αὐτοῦ μετακομισθέντα εἰς Ἀθήνας ἐτάφησαν μεγαλοπρεπῶς. Πρὸς τιμὴν δὲ αὐτοῦ καὶ οἱ Κίτιοι ἀνηγειραν τάφον.

Περικλῆς

Ἡ Ἀθηναϊκὴ πολιτεία, ἥτις ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἀθηναϊκῆς συμμαχίας ἐκραταιοῦτο ὁσημέραι, περιῆλθεν εἰς μεγίστην ἀκμὴν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Περικλέους (468]429 π. Χ.), ἦτο δ' ὁ Περικλῆς υἱὸς τοῦ Ξανθίππου τοῦ νικῆσαντος τοὺς Πέρσας ἐν Μυκάλῃ καὶ εἶχεν ὡς ῥήτωρ καὶ πολιτικὸς τὴν δύναμιν, χωρὶς ποτὲ νὰ γείνη ἄρχων, ὥστε ἤγε καὶ ἔφερε τὰ πλήθη κατὰ βούλησιν. Ὡς στρατηγὸς δὲ μεγάλως ἐπεξέτεινε τὴν δύναμιν τῶν Ἀθηνῶν. Οἱ πτωχότεροι τῶν πολιτῶν προθύμως ἠκολούθουν αὐτόν, διότι ἐχορήγησεν εἰς αὐτοὺς μισθὸν διὰ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου, εἰς τὰ δικαστήρια, τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν καὶ ἀφῆκεν εἰς αὐτοὺς ἐλευθέραν τὴν εἰσοδὸν εἰς τὸ θέατρον. Δι' αὐτῶν δ' ὁ Περικλῆς κατώρθωσεν τὰ πάντα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου κατανικήσας τοὺς ἀντιπάλους αὐτοῦ καὶ ἰδίως τὸν Κίμωνα καὶ τὸν Ἀρεῖον Πάγον. Καὶ τὸν μὲν πρῶτον κατώρθωσε νὰ ἐξοστρακίσῃ, ἀπὸ δὲ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἀφῆρεσε τὴν μέχρι τοῦδε ἐποπτεῖαν εἰς τὴν διοίκησιν τῆς πολιτείας καὶ περιώρισεν αὐτὸν εἰς τὰ δικαστικὰ μόνον καθήκοντά του. Γνωρίζων δ' ὁ Περικλῆς τὴν κατὰ τῶν Ἀθηνῶν ἀντιζηλίαν τῶν Σπαρτιαντῶν προσεπάθει μὲ πᾶσαν δύναμιν νὰ προπαγανδισκέναι καὶ ἐνισχύσῃ τὴν πατρίδα του πρὸς τὸν ἄφροντον πόλεμον κατὰ τῆς Σπάρτης. Αἱ Ἀθηναὶ συνεδέθησαν μετὰ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν, ὁ στόλος ηὐξήθη καὶ ἐβελτιώθη, ὁ δεσμὸς τῶν 300 συμμαχῶν πόλεων μετὰ τῶν Ἀθηνῶν συνεσφίγγθη ἔτι περισσότερον, τὸ δὲ συμμαχικὸν ταμεῖον ἐκ τῆς Δήλου μετεκορίσθη εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν. Ἐδοκίμασε δὲ τὰς δυνάμεις τῶν Ἀθηνῶν ὁ Περικλῆς καὶ κατεδείχθη ἡ ὑπεροχὴ αὐτῶν ἐν νικηρόφῳ πολέμῳ κατὰ τῶν Θηβῶν, διὰ τῆς ἀποπερατώσεως τῶν περσικῶν πολέμων καὶ διὰ τῆς καθυποτάξεως τῶν ἀποστατησάντων συμμάχων. Ὅτε δ' ὅμως οἱ Βοιωτοὶ ἐν ἔτει 447 π. Χ. ἐνίκησαν ἐν τινὶ μάχῃ τοὺς Ἀθηναίους, οἱ δὲ Σπαρτιᾶται εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἀττικὴν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας

τῆς μέσης Ἑλλάδος, οἱ Ἀθηναῖοι ἠναγκάσθησαν νὰ παραιτηθῶσι τῆς κατὰ ξηρὰν ἡγεμονίας. Ἀλλὰ τὸν πόλεμον μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Σπάρτης ὁ Περικλῆς κατώρθωσε ν' ἀναβάλῃ ἐπὶ 30 ἔτη διὰ τῆς ἐν ἔτει 445 π. Χ. συνομολογηθείσης εἰρήνης.

Μετὰ μεγάλου δὲ ζήλου καὶ πολλῆς στοργῆς ὁ Περικλῆς εὐργάσθη καὶ ὑπὲρ τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν.

Ὁ ἱστορικὸς Ἡρόδοτος ἐξ Ἀλικαρνασοῦ ἦτο φίλος τοῦ περιωνύμου ῥήτορες καὶ φιλόσοφοι συναναστρέφοντο μετ' αὐτοῦ. Οἱ ποιηταὶ Αἰσχύλος, Σοφοκλῆς, καὶ Εὐριπίδης ἔγραφον τὰς ἀθανάτους τραγωδίας των, αἵτινες θαυμάζονται ἀκόμη καὶ σήμερον ἐμπνεόμενοι ὑπὸ τοῦ ἐπὶ Περικλέους μεγαλείου τῶν Ἀθηνῶν. Τὰ δὲ ὠραιότατα ἔργα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ γλυπτικῆς κατεσκευάσθησαν ὑπὸ τὴν μεγαλόδωρον προστασίαν αὐτοῦ καὶ τῆς Ἀθηναϊκῆς πολιτείας, οἷον ὁ ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Σουνίου, ὁ ναὸς τῆς Δήμητρος ἐν Ἐλευσίνι, ὁ Παρθενὼν ἐν τῇ Ἀκροπόλει καὶ τὰ Προπύλαια ταύτης. Ὁ Παρθενὼν ἐκοσμήθη διὰ λαμπροτάτων τῆς γλυπτικῆς ἔργων τοῦ περιωνύμου ἀγαλματοποιοῦ Φειδίου καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. Οὗτος δ' ἐποίησεν ἐν τῇ Ἀκροπόλει τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὸ 20 μέτρων χαλκοῦν ἄγαλμα τῆς προμάχου Ἀθηνᾶς ἐν δὲ τῷ ναῷ τῆς Ὀλυμπίας τὸ, ὡς ἀνυπέροβλητον ἔργον θεωρούμενον, μέγα ἄγαλμα τοῦ Διὸς καὶ ἄλλα ἔργα. Ἦσαν δὲ τότε αἱ Ἀθῆναι ἡ μεγαλοπρεπεστάτη πόλις τῆς Ἑλλάδος, τὸ σχολεῖον τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν. Ἀλλὰ 14 ἔτη μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Περικλέους συνομολογηθεῖσαν εἰρήνην τὸ ἔργον τοῦτο δυστυχῶς διεκόπη ἕνεκα τῆς ἐκρηξέως τοῦ ἐπὶ 27 ἔτη (431]404 π. Χ.) διαρκέσαντος πελοποννησιακοῦ πολέμου. Ἐκ τούτου κατεστράφησαν μὲν παντελῶς αἱ Ἀθῆναι, σύμπασα δὲ ἡ Ἑλλὰς ὑπέστη δεινὰς συμφοράς. Ὁ Περικλῆς ἀπέθανε τὸ 2ον ἔτος τοῦ πολέμου ὑπὸ τοῦ φoberou λοιμοῦ, ὅστις ἐνέσκηψεν εἰς τὰς Ἀθῆνας.

Σωκράτης

Ἡ ἀπὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου κυρίως ἀρχίσασα δι-

αφθόρῳ τῶν ἡθῶν ἐν Ἀθήναις ἐκορυφώθη ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῶν 30 τυράννων. Οὗτοι μετὰ τὴν ὑποταγὴν τῶν Ἀθηναίων εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους γενόμενοι κύριοι τῶν Ἀθηνῶν πρὸς ἐτραπῆσαν εἰς παντός εἶδους ἀδικίας καὶ φόνους κατὰ τῶν ἀντ' ἑαυτῶν συμπολιτῶν τῶν. Ἐξηκολούθησε δὲ ἡ διαφθορὰ ν' αὐξάνῃ καὶ μετὰ τὴν κατάργησιν τῆς ἀρχῆς τούτων ὑπὸ τοῦ Θρακυβοῦλου.

Εἰς ταύτην δὲ τὴν διαφθορὰν συνετέλεσαν ὅχι ὀλίγον πεπαιδευμένοι τινὲς ἄνδρες, σοφισταὶ ὀνομαζόμενοι, οἵτινες ἐδίδασκον ἀντὶ μεγάλων διδάκτρων τοὺς νέους νὰ δύνανται νὰ ὀμιλῶσι καλῶς, ὥστε νὰ πείθωσι τὸν λαὸν περὶ παντός ζητήματος καὶ τοιοῦτοτρόπως νὰ παριστῶσι τὸ ἄδικον ὡς δίκαιον καὶ τὸ ἀνῆθικον ὡς ἠθικόν.

Κατὰ τῆς διαφθορᾶς ταύτης καὶ μάλιστα κατὰ τῶν σοφιστῶν ἐξηγήρηθ' διὰ πάσης τῆς δυνάμεως τοῦ εἰς ἀνὴρ ὀνομαζόμενος Σωκράτης. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἦτο ἀγαλματοποιὸς καὶ αὐτὸς δ' ὁ Σωκράτης κατ' ἀρχὰς ἠκολούθησε τὴν τέχνην τοῦ πατρὸς τοῦ ἀλλὰ μετὰ ταῦτα παραιτήσας πᾶσαν ἄλλην ἐργασίαν ἐνησχολεῖτο εἰς ἠθικοποίησιν τῶν ἀνθρώπων καὶ μάλιστα τῶν νέων πιστεύων, ὅτι οὗτος ἦτο ὁ ὑπὸ τοῦ θεοῦ προορισμὸς αὐτοῦ.

Ὁ Σωκράτης οὔτε σχολεῖον εἶχεν οὔτε ὠρισμένους μαθητάς οὔτε χρήματα ἐλάμβανεν διὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ. Ἐξήρχετο ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ, ὅπου ἐξῆ ληϊότητά, φορῶν τὸν πελκαῖόν τοῦ χιτῶνα, πολλάκις δὲ καὶ ἀνυπόδητος ἐν καίρῳ χειμῶνος καὶ συνωρίλει μὲ οἰονδήποτε συνήντα εἰς τὴν ἀγορὰν ἢ εἰς τοὺς περιπάτους νέον ἢ γέροντα, ἄρχοντα ἢ ἰδιώτην, τεχνίτην ἢ γεωργόν καὶ ἐδίδασκε κατὰ τὸν ἰδιώτερον αὐτοῦ τρόπον, μὲ ἐρωταποκρίσεις, τὰ καθήκοντα τοῦ πολίτου. Ὡς καθήκοντα δ' ἠθεώρει νὰ σεβώμεθα τὸν Θεόν καὶ νὰ παρακαλῶμεν αὐτὸν νὰ μᾶς δίδῃ ὅ,τι αὐτὸς ὡς καλὸς καὶ φιλόστοργος πατὴρ γνωρίζει ὅτι μᾶς ὠφελεί, νὰ ἀγαπῶμεν τὴν Πατρίδα καὶ νὰ ὑπακούωμεν ἀνεπιτάσσεως εἰς ὅ,τι μᾶς διατάσσουν οἱ νόμοι Αὐτῆς, χωρὶς νὰ ὀργίζωμεθα καὶ ὅταν νομίζωμεν ὅτι μᾶς ἀδικεῖ, νὰ μὴ ἀδικῶμεν τινι, ἀλλὰ νὰ προτιμῶμεν νὰ μᾶς ἀδικῶσι παρὰ ν' ἀδικῶ-

μεν· νὰ ἐργαζώμεθα, διότι ἡ ἀργία ἀτιμάζει καὶ καταστρέφει, οὐδέποτε δὲ ἡ ἐντιμος ἐργασία· νὰ εἴμεθα ὀλιγαρκεῖς, διότι, ὅσον ὀλιγωτέρας χρείας ἔχομεν, τόσον περισσότερον πλησιάζομεν πρὸς τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει οὐδεμίαν χρείαν.

Ἄλλ' ἐνῶ τοιαῦτα ὁ Σωκράτης ἐδίδασκε καὶ συγχρόνως ἔπραττε, δὲν ἠνείχοντο αὐτὸν οἱ διεφθαρμένοι Ἀθηναῖοι, διότι τοὺς μὲν ἄρχοντας ἐξήλεγχεν ὡς ἀνικάνους καὶ ὀλεθρίους κυβερνήτας, τοὺς δὲ σοφιστὰς ὡς φιλοχρημάτων καὶ διαφθορεῖς τῆς κοινωνίας καὶ μάλιστα τῶν νέων, τοὺς δὲ περισσοτέρους τῶν ἄλλων πολιτῶν ὡς ἀδίκους, ἀέργους, ἀγαπῶντας τὰς ἡδονὰς καὶ τὴν ἀκολασίαν. Διὰ τοῦτο οἱ τριάκοντα τύραννοι διέταξαν αὐτὸν νὰ παύσῃ νὰ διδάσκῃ. Ἄλλ' ὁ Σωκράτης δὲν ὑπήκουσεν, ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο νὰ παρακούσῃ εἰς τὸν Θεόν, ὑπὸ τοῦ ὁποῖου ἐνόμιζεν, ὅτι προωρίσθη νὰ ἐξελέγχῃ καὶ διδάκῃ τοὺς ἀνθρώπους (καὶ ὑπὸ τῆς Πυθίας δ' εἶχεν ἀναγορευθῇ ὁ σοφώτατος τῶν ἀνθρώπων.)

Καὶ οἱ μὲν τριάκοντα ἐσεβάσθησαν αὐτὸν καὶ οὐδόλως ἐτιμώρησαν, ἀν καὶ δὲν ἐξετέλεσε καὶ ἄλλην ἀδικὴν διαταγὴν αὐτῶν, ὅτε τὸν διέταξαν νὰ συλλάβῃ ἀθῶον πολίτην, διὰ νὰ τὸν φρονεύσωσιν. Ὅτε δ' ὁμῶς κατηργήθη ἡ ἀρχὴ τῶν 30 τυράννων, τρεῖς πολῖται, ὁ ποιητὴς Μέλητος, ὁ ῥήτωρ Λύκων καὶ ὁ δημαγωγὸς Ἄνυτος κατηγόρησαν αὐτόν, ὅτι δὲν ἐπίστευεν εἰς τοὺς θεοὺς τῆς πόλεως ἀλλ' εἰσῆγε νέα δαιμόνια καὶ ὅτι διέφθειρε τοὺς νέους καὶ ἐξήτησαν νὰ καταδικασθῇ εἰς θάνατον.

Ὅτε ἐγένετο ἡ κατηγορία, οἱ φίλοι τοῦ τὸν παρεκάλουν νὰ προπαρασκευασθῇ διὰ τὴν ἀπολογίαν του. Εἰς δὲ μάλιστα συνέθεσε καὶ λόγον ὅπως ἐκφωνήσῃ αὐτὸν ὁ Σωκράτης ἀπολογούμενος πρὸς τοὺς δικαστὰς. Ἄλλ' ὁ Σωκράτης ἠρνήθη εἰπὼν : « Ἄς ἐξετάσουν ὁλόκληρον τὸν βίον μου· ἰδοὺ ἡ ἀπολογία μου, τὴν ὁποίαν δὲν ἔπαυσα ἐτοιμάζων, ἀφ' ὅτου ἐγεννήθην ». Προσῆλθε λοιπὸν ἐνώπιον τῶν δικαστῶν καὶ ἀπελογήθη μὲ τὴν σταθερότητα τὴν ὁποίαν ἐμπνέει ἡ συνείδησις τῆς εὐθύτητος καὶ μὲ

τὴν ἀξιοπρέπειαν ἐκείνην, ἣτις περιβάλλει τὴν ἀρετὴν. Οἱ δίκασται ἐκήρυξαν τὸν Σωκράτην ἑνοχον τῆς κατηγορίας.

Ἐπειδὴ δὲ ὅτε ἐπρόκειτο περὶ τοῦ προσδιορισμοῦ τῆς ποιότητος, ὁ Σωκράτης εἶπεν, ὅτι θεωρεῖ ἐκυτὸν ἄξιον οὐχὶ ποινῆς ἀλλὰ νὰ διατρέφῃται δημοσίᾳ δαπάνῃ ἐν τῷ Πρυτανείῳ, οἱ δίκασται ἡγανόκησαν θεωροῦντες τοῦτο ὡς εἰρωνεῖαν καὶ κτερίκασαν αὐτὸν νὰ πῇ τὸ κώνειον. Ὁ Σωκράτης ἤκουσε μετ' ἀταραξίας τὴν καταδίκην του. Ἰδὼν δὲ τοὺς φίλους του κλαίοντας «πῶς», εἶπε πρὸς αὐτούς, «δὲν γνωρίζετε, ὅτι ἀρ' ὅτου ἐγεννήθην ἤμην ὡς θνητὸς καταδικασμένος εἰς θάνατον ;»

Τριάκοντα ἡμέρας διέμεινεν ὁ Σωκράτης εἰς τὸ δεσμωτήριον, διότι περιέμενον νὰ ἐπανέλθῃ ἐκ τῆς νήσου Δήλου ἡ Σαλαμινίᾳ, ἱερὸν πλοῖον, τὸ ὁποῖον κατ' ἔτος ἔφερεν εἰς τὸν ἐν Δήλῳ ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος τὰς προσφορὰς τῶν Ἀθηναίων. Πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς δ' αὐτοῦ οὐδεμίᾳ θανατικῇ ποινῇ ἐξετελεῖτο. Ὅτε δὲ ὁ Κρίτων ὁ μνηστής τοῦ Σωκράτους ἔμαθεν, ὅτι ἐπανήρχετο τὸ πλοῖον, λίαν πρῶτ' ἦλθεν εἰς τὸ δεσμωτήριον, τοῦ ὁποίου τὸν φύλακα εἶχε δωροδοκήσῃ, ἵνα ἀφήσῃ τὴν θύραν ἀνοικτὴν καὶ δραπετεύσῃ ὁ Σωκράτης, καὶ παρεκάλεσε θερμῶς τὸν διδασκαλὸν του νὰ ἀποδράσῃ τῆς φυλακῆς. Ἀλλ' ὁ Σωκράτης ἠρνήθη νὰ φύγῃ εἰπὼν ὅτι, ἂν ἡ Πατρίς του τὸν ἡδίκησεν, αὐτὸς οὐδέποτε θέλει ἀδικήσῃ, μὴ ὑπακούων εἰς τοὺς νόμους αὐτῆς καὶ εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν Δικαστηρίων τῆς· διότι οὐδέποτε πρέπει ν' ἀποδίδωμεν ἄδικον ἀντὶ ἀδικίας, οὐδὲ κακὸν ἀντὶ κακοῦ. Εἶπε δὲ ὅτι τὸ πρῶτιστον τῶν καθηκόντων τοῦ ἀγαθοῦ πολίτου εἶναι ἡ ὑπακοή εἰς τοὺς νόμους τῆς Πατρίδος του· ὅτι ἡ Πατρίς μᾶς ἐγέννησε, μᾶς διέθρεψε, μᾶς ἐξεπαίδευσε καὶ εἶναι πολυτιμότερα καὶ σεμνότερα καὶ ἀγιωτέρα καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ ἀπὸ τὴν μητέρα ἡμῶν· ὅτι ἂν οἱ γονεῖς ἡμῶν μᾶς ῥαπίσουν δὲν θέλομεν βεβήλως ἀντιρραπίσει αὐτούς, πολὺ δὲ μᾶλλον ὀρεῖλομεν νὰ ὑποκύπτωμεν ἀγογγύστως εἰς τὰ ῥαπίσματα τῆς Πατρίδος, ὅσον ἄδικα καὶ ἂν εἴναι.

Ὁ Κρίτων δὲν εἶχε τί ν' ἀγτιτάξῃ καὶ ὁ Σωκράτης τὴν ἐ-

πομένην, ἀφ' οὗ ἐντὸς τοῦ δεσμοτηρίου ἀπεχαιρέτισε τὴν κλαί-
ουσαν σύζυγον καὶ τὰ ὀδυρόμενα τέκνα του καὶ συνδιελέχθη μετὰ
τῶν μαθητῶν του περὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, ἔπειτα τὸ κώ-
νειον, τὸ ὁποῖον δακρυροῶν ὁ δεσμοφύλαξ προσέφερεν. Ἀφ' οὗ
δὲ κατὰ τὰς ὁδηγίας αὐτοῦ περιεπάτησε μέχρις οὗ ῥηθάνθη τὰς
κνήμας του ψυχρὰς καὶ βεβαρυμένας, ἐξῆλθον ὑπτιος ἐπὶ τῆς
κλίνης του καὶ καλύψας τὸ πρόσωπον ἀρῆκεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν
τῶν κλαυθμῶν τῶν μαθητῶν καὶ τῶν φίλων του τὴν τελευταίαν
του πνοήν.

Οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἐβράδυναν νὰ μετανοήσουν πικρῶς διὰ τὴν
πράξιν των ταύτην καὶ τὸν μὲν Μέλητον νὰ τιμωρήσουν, τὸν
δὲ Ἀνυτον νὰ ἐξορίσουν καὶ ἀνδριάντα πρὸς τιμὴν τοῦ Σω-
κράτους ν' ἀνεγείρουν ἐν Ἀθήναις.

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΚΑΙ ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ

Ἀνταλκίδειος εἰρήνη.

Ἀφ' οὗ οἱ Σπαρτιᾶται ἐνίκησαν τοὺς Ἀθηναίους κατὰ τὸν
Πελοποννησιακὸν πόλεμον ἀνέλαβον αὐτοὶ καὶ τὴν κατὰ θάλασσαν
ἡγεμονίαν τῶν Ἑλλήνων. Ὅτε δ' ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας
ἠθέλησε νὰ τιμωρήσῃ τοὺς ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ Ἕλληνας, ἐπειδὴ
ἐβοήθησαν τὸν ἀδελφόν του Κύρον, ὁ ὁποῖος ἐξεστράτευ-
σεν ἐναντίον αὐτοῦ, ἀπέστειλαν οἱ Σπαρτιᾶται τὸν βασιλέα Ἀ-
γηςίλαον εἰς τὴν Ἀσίαν.

Οὗτος δὲ νίκησας τοὺς Πέρσας ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ ἡτοιμάζετο
νὰ ἐκστρατεύσῃ κατ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως ὅτε οἱ Θηβαῖοι, Κο-
ρίνθιοι καὶ Ἀθηναῖοι εἶτε ἀγανακτοῦντες ἕνεκα τῆς ὑπερηφα-
νείας τῶν Σπαρτιατῶν εἶτε διαφθάρέντες διὰ Περσικῶν χρημά-
των συνεμάχησαν κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Οὗτοι δ' ἠναγκά-
σθησαν ν' ἀνακαλέσωσι τὸν Ἀγηςίλαον. Καὶ ἐνίκησε μὲν οὗτος
τοὺς συμμαχῆσαντας κατὰ τῆς πατρίδος του, ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ
θάλασσαν ὁ Περσικὸς στόλος ὀδηγούμενος ὑπὸ Κόνωνος τοῦ Ἀ-
θηναίου ἐνίκησε καὶ κατέστρεψε τὸν στόλον τῶν Σπαρτιατῶν,

οὔτοι ἠναγκάσθησαν νὰ συνομολογήσωσιν εἰρήνην μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, τὴν Ἀνταλκίδειον λεγομένην, κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ μὲν ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἑλληνικαὶ πόλεις ὑπετάσσοντο εἰς τοὺς Πέρσας, αἱ δ' ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀρέθθησαν αὐτόνομοι ἦτοι νὰ διοικῇται ἐκάστη κατὰ τοὺς ἰδίους αὐτῆς νόμους.

Κατάληψις τῆς Καδμείας.

Οἱ Σπαρτιάται παραβαίνοντες τὴν ὑπ' αὐτῶν συνομολογηθεῖσαν εἰρήνην κατέλαβον τὴν Καδμείαν, τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Θηβῶν, καὶ ἄρ' οὐ ἐγκατέστησαν ἐν αὐτῇ φρουρὰν ἐφόνευσάν τινας τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸ δημοκρατικὸν κόμμα· οἱ δ' ἄλλοι ἠναγκάσθησαν ν' οὐγώσωσιν ἐκ τῶν Θηβῶν καὶ κατέφυγον οἱ πλείστοι εἰς τὰς Ἀθήνας. Οἱ Ἀθηναῖοι προθύμως ἐδέχθησαν αὐτούς, ἐπεὶ καὶ οἱ Θηβαῖοι εἶχον δεχθῆ τοὺς δημοκρατικούς τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τῶν τριάκοντα τυράννων. Μεταξὺ δὲ τῶν εἰς Ἀθήνας καταφυγόντων ἦτο καὶ ὁ Πελοπίδας. Οὗτος κατήγετο ἀπὸ ἐπίσημον καὶ πλουσίαν οἰκογενεῖαν, ἦτο τολμηρὸς καὶ λίαν φιλόπατρις. Ἦτο δὲ συνδεδεμένος διὰ στενῆς φιλίας μετ' ἄλλου ἐπισήμου Θηβαίου, τοῦ Ἐπαμεινώνδου.

Καὶ οὗτος κατήγετο ἐξ εὐγενοῦς οἰκογενείας, ἀλλ' ἦτο πένης. Οἱ δύο δ' οὔτοι ἄνδρες ἐργασθέντες ἀπὸ κοινοῦ ὑπὲρ τῆς πατρίδος τῶν καὶ ἔχοντες μεγάλην ἡθικὴν ἀξίαν καὶ στρατηγικὴν ἱκανότητα, ἐπεὶ οὐ μόνον ὁ Πελοπίδας ἀλλὰ καὶ ὁ Ἐπαμεινώνδας ἂν καὶ πτωχὸς ἔτυχον καλῆς ἀνατροφῆς, ἀπῆλλαξαν μὲν τοὺς Θηβαίους ἀπὸ τῆς κυριαρχίας τῶν Σπαρτιατῶν, κατώρθωσαν δὲ πρῶτοι αὐτοὶ νὰ νικήσωσι κατὰ ξηρὰν τοὺς Σπαρτιάτας καὶ νὰ καταστήσωσι τὰς Θήβας τοιαύτας, ὥστε νὰ ἔχωσιν, ἐφ' ὅσον οὔτοι ἔζων, τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ἑλλήνων ὡς πρότερον ἦσαν αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ Σπάρτη.

Ἡ ἐν Λεύκτροις μάχη.

Ὁ ἐν Ἀθήναις διατρέφων Πελοπίδας, ἐπεὶ δὲν ἠνείχετο
 Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

νά βλέπη τὴν πατρίδα του ὑπὸ τοὺς Σπαρτιατάς καὶ τοὺς ἄλλους ὀλιγαρχικοὺς Θηβαίους, οἵτινες, ὥς ἄλλοι τριάκοντα τύραννοι τῶν Ἀθηναίων, ἐφόνευον καὶ ἐξώριζον τοὺς ἀντιπάλους των, ἀπεφάσισε νὰ ἐλευθερώσῃ αὐτήν. Πρὸς τοῦτο δὲ συνενοήθη μετὰ τῶν ἐν Ἀθήναις συνεξορίστων καὶ τῶν ἐν Θήβαις ἀπομεινάντων φίλων των μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ὁ Ἐπαμεινώνδας (διότι ἐσφζον αὐτὸν ἡ πραότης καὶ ἡ πενία του), καὶ εὗρεν ὁ Πελοπίδης πάντας τούτους συμφωνοὺς καὶ προθύμους εἰς τὴν γενναίαν ἀπόφασίν του. Ἐλθόντες λοιπὸν οἱ ἐν Ἀθήναις Θηβαῖοι μετημυρισμένοι ὥς κυνηγοὶ εἰς Θήβας κατώρθωσαν νὰ φονεύσωσι τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ὀλιγαρχικῶν, ν' ἀποφυλακίσωσι τοὺς ὀπαδοὺς των καὶ βοηθούμενοι καὶ ὑπὸ τῶν ἐν Θήβαις συντρόφων των ἐξήγειραν τὸν λαὸν εἰς στάσιν, ἐπολιορκήσαν τὴν ἐν τῇ Καδμείᾳ φρουρὰν τῶν Σπαρτιατῶν καὶ ἐξηνάγκασαν αὐτήν νὰ καταλίπῃ τὴν ἀκρόπολιν ἐλευθέραν καὶ ν' ἀπέλθῃ διὰ συνθήκης.

Ἄλλ' οἱ Σπαρτιατὰι μαθόντες τοῦτο ἐξεστράτευσαν ὑπὸ τὸν βασιλεῖα αὐτῶν Κλεόμβροτον ἐναντίον τῶν Θηβαίων. Οὗτοι δ' ἐξήλθον εἰς συνάντησιν τῶν Σπαρτιατῶν ὑπὸ τὸν Ἐπαμεινώνδαν καὶ Πελοπίδαν. Ὁ Πελοπίδης ὠδήγει τὸν ἱερὸν λόχον, τὸν ὁποῖον καταρτισθέντα ὑπὸ τινος Γοργίδᾳ εἶχε διαρρυθμίσει αὐτός καὶ ὁ ὁποῖος ἀπετελεῖτο ἐκ 300 ἐκλεκτῶν νέων συνδεδεμένων διὰ στενῆς φιλίας καὶ ὠρκισμένων νὰ νικήσωσιν ἢ ν' ἀποθάνωσιν ἐν τῇ μάχῃ. Οἱ δύο ἀντίπαλοι στρατοὶ συνηντήθησαν εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Λεύκτρων. Ἐκεῖ δὲ συνεκροτήθη μάχη κρατερὰ, κατὰ τὴν ὁποίαν πρώτην φορὰν ἐνίκηθησαν οἱ Σπαρτιατὰι. Ἡ νίκη δ' αὕτη ἔδωκε τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰς Θήβας, διότι πᾶσαι αἱ πόλεις τῆς μέσης Ἑλλάδος πλὴν τῶν Ἀθηναίων προσεχώρησαν εἰς τοὺς Θηβαίους.

Ἡ ἐν Μαντινείᾳ μάχη.

Οἱ νικηφόροι Θηβαῖοι ἐπεχείρησαν νὰ ἐπεκτείνωσι τὴν κυριαρχίαν αὐτῶν καὶ ἐν Πελοποννήσῳ. Ἐνεκα δὲ τούτου ὑπεκί-

νουν τοὺς ἐκεῖ συμμάχους τῶν Σπαρτιατῶν ν' ἀποσπκτῇσωσιν ἀπ' αὐτῶν.

Ἐν ἔτει δὲ 369 π. Χ. εἰσεχώρησεν ὁ Ἐπαμεινώνδης ἔχων μέγαν στρατὸν μέχρις αὐτῆς τῆς ἀτειχίστου Σπάρτης, ἀλλ' ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν ἄπρακτος. Ἐν τούτοις ὁμῶς κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Μεσσηνίας, κτίσας εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Ἰθώμης τὴν ἰσχυρὰν πόλιν Μεσσήνην καὶ παρεκίνησε τοὺς Ἀρκάδας νὰ ἰδρύσωσι τὴν Μεγαλόπολιν ὡς πρωτεύουσαν τῆς Ἀρκადικῆς πολιτείας.

Αἱ Ἀθηναὶ ἐν τῷ μεταξύ συνήψαν συμμαχίαν μετὰ τῆς Σπάρτης. Αὕτη δὲ ἡ συμμαχία ἔφερε μεγάλη προσκόμματα εἰς τὸς περὶ-εἰρῶ ἐνεργείας τοῦ Ἐπαμεινώνδου.

Δις προσέτι εἰσέβαλλον οἱ Θηβαῖοι εἰς τὴν Πελοπόννησον ἀλλ' ἄνευ σπουδαίου ἀποτελέσματος. Τέλος ὁ Ἐπαμεινώνδης ἐξεστράτευσεν τετάρτην φορὰν εἰς Πελοπόννησον (362 π. Χ.) θέλων νὰ καταθραύσῃ τὴν ἀντίστασιν τῶν Σπαρτιατῶν.

Ἐν Τεγέᾳ δ' εὐρισκόμενος ἔμαθεν ὅτι ὁ Ἀγισίλλας ἐπὶ κεφαλῇ τῶν Σπαρτιατῶν ἀφῆκε τὴν Σπάρτην ὅπως μεταβῇ εἰς τὴν Μαντινείαν. Ἀμέσως λοιπὸν ἐγκαταλείπει τὴν Τεγέαν καὶ ἀπέρχεται εἰς Σπάρτην, ἔρημον οὖσαν στρατοῦ, ὅπως κυριεύσῃ αὐτήν. Ἀλλ' ὁ Ἀγισίλλας πληροφορηθεὶς τὴν αἰνιδικὴν ταύτην κίνησιν τοῦ Ἐπαμεινώνδου σπεύδει νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς Σπάρτην πρὶν ρηθῇ ὁ Ἐπαμεινώνδης καὶ οὕτω τὸ σχέδιον αὐτοῦ ἀπέτυχεν.

Ἐπανελθὼν δὲ εἰς Τεγέαν ὁ Ἐπαμεινώνδης σπεύδει νὰ προσβάλῃ τοὺς ἐν Μαντινείᾳ ἀποστέλλων τοὺς ἱππεῖς· ἀλλὰ καὶ τὸ σχέδιόν του τοῦτο ἀπέτυχεν, διότι εἶχον ρηθῆσαι πρὸ αὐτῶν εἰς Μαντινείαν οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τοῦ ἱππικοῦ των καὶ ἀπέκρουσαν τὸ ἱππικὸν τῶν Θηβαίων, τὸ ὁποῖον ἐπανεῆλθεν εἰς Τεγέαν. [Ἐν τῇ ἱππομαχίᾳ δὲ ταύτῃ ἐφρονεύθη καὶ ὁ διαπρέφας κατὰ τὴν ἀνδρείαν Γρύλλος, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀθηναίου Ξενοφῶντος.]

Τότε ὁ Ἐπαμεινώνδης ἀπεφάτισεν νὰ συγκροτήσῃ ἐκ τοῦ συστάδην μάχην καθ' ὅλων τῶν ἐν Μαντινείᾳ συγκεντρωθέντων

Σπαρτιατῶν, Ἀθηναίων, Μαντινέων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων αὐτῶν. Ἐξέρχεται λοιπὸν τῆς Τεγέας, καὶ ἀφ' οὗ ἐβάρδισε κατὰ τῆς Μαντινείας, στρέφεται πρὸς τὸ ὄρος Μάιναλον καὶ διατάττει τὴν φάλαγγα νὰ θέσῃ κάτω τὰ ὅπλα. Οἱ ἐχθροὶ νομίσαντες, ὅτι ἐσκόπευε νὰ στρατοπεδεύσῃ καὶ οὐχὶ νὰ συγκροτήσῃ μάχην, ἔλυσαν τὰς τάξεις τῶν. Τότε δ' ὁ Ἐπαμεινώνδας διατάσσει ἀμέσως ν' ἀναλάβωσι τὰ ὅπλα καὶ νὰ βαδίσουν ἐμπρός· ἀφοῦ δὲ συνεπύκνωσε καὶ ἰσχυροποίησε τὴν ἀριστεράν του πτέρυγα κατώρθωσε νὰ προσβάλλῃ δι' αὐτῆς λοξοειδῶς καὶ νὰ κατατροπώσῃ τὴν δεξιὰν πτέρυγα τοῦ ἐχθροῦ, ἡ ὁποία συνέκειτο ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Μαντινέων. Τὴν τροπὴν αὐτὴν ἐπηκολούθησε καὶ τὸ κέντρον καὶ ἡ ἀριστερὰ πτέρυξ τῶν ἐχθρῶν.

Ἄλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς νίκης ταύτης, ἡ ὁποία ἐπρόκειτο νὰ ἀσφαλίσῃ τὴν ἡγεμονίαν τῶν Θηβῶν, ὁ Ἐπαμεινώνδας πληγώνεται θανατηφόρῳ δι' ἐχθρικοῦ βέλους εἰς τὸν θώρακα. Ἀφ' οὗ δ' ἐπληροφορήθη ὅτι ὁ στρατὸς του ἐνίκησεν, ὅτι οἱ ἐχθροὶ ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, ὅτι ἡ ἀσπίς του διεσώθη καὶ ὅτι ὁ Ἰολχίδης καὶ ὁ Δαίφωντος, εἰς τοὺς ὁποίους ἐσκόπευε ν' ἀναθέσῃ τὴν στρατηγίαν, εἶχον φονεῦθῃ, συνεβούλευσε τοὺς συμπολίτας του νὰ εἰρηνεύσωσι μετὰ τῶν ἐχθρῶν. Μετὰ ταῦτα ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς ἀθυμίας καὶ ἀπελπισίας καὶ τῶν Θηβαίων καὶ τῶν συμμάχων αὐτῶν ἀποσπώντας τὸ βέλος ἐξέπνευσεν ὥς ἐκ τῆς ἐπελθούσης αἰμορραχίας, ἄγων τὸ 56 ἔτος τῆς ἡλικίας του καὶ λέγων ὅτι δὲν ἀποθνήσκει ἄτεκνος, διότι κατέλειπε δύο θυγατέρας τὴν ἐν Δεύκτροις καὶ τὴν ἐν Μαντινείᾳ νίκην.

Ὁ Ἐπαμεινώνδας ἐτάφη ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἐν Θήβαις δὲ ἀνήγειραν πρὸς τιμὴν του ἀνδριάντα, ὅστις ἔφερεν ἐπιγραφὴν περιλαμβάνουσαν τὰ μεγάλα αὐτοῦ στρατιωτικὰ καὶ πολιτικὰ κατορθώματα.

Δύο δ' ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἐπαμεινώνδα ἐφρονεῦθη (364 π. Χ.) καὶ ὁ ἐπιστήθιος αὐτοῦ φίλος Πελοπίδας μαχόμενος ἐνδοξῶς περὶ τῆς Κυνὸς Κεφαλῆς ἐν Θεσσαλίᾳ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν Θεσσαλῶν κατὰ τοῦ τυράννου αὐτῶν Ἀλεξάνδρου τοῦ

Φεραίου. Βαρύτατον δὲ πένθος ἀφῆκεν ὁ θάνατος αὐτοῦ καὶ εἰς ἅπαντας τοὺς Θεσσαλοὺς, οἵτινες μετὰ μεγάλων τιμῶν ἐκήδευσαν τὸ σῶμα τοῦ μεγάλου αὐτῶν εὐεργέτου.

Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος

Κατὰ τὸν χρόνον κατὰ τὸν ὅποιον ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι αἱ ἡγεμονίαι τῶν πόλεων Σπάρτης, Ἀθηνῶν καὶ Θηβῶν ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην ἐξησθένουν καὶ κατέπιπτον, διότι ἡ μία δὲν ἠνείχετο τὴν ἄλλην καὶ ἕνεκα τούτου αἱ ἐμφύλιοι ἔριδες καὶ πόλεμοι οὐδέποτε ἔπαυον, ἀνεφαίνετο ἐν τῇ πρὸς Βορρᾶν τῆς Ἑλλάδος Ἑλληνικῇ χώρᾳ Μακεδονίᾳ νέα δυναστεία, ἡ Μακεδονική. Αὕτη δ' ἐπωφεληθεῖσα τῆς καταπτώσεως ταύτης τῶν πολιτειῶν τῆς κυρίως Ἑλλάδος καὶ ἐνώσασα πάντας τοὺς Ἕλληνας ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς ἐνίκησε τὸ Περσικὸν κράτος καὶ ἐπεξέτεινε τὰ ἑλληνικὰ ὅπλα, τὴν γλῶσσαν καὶ τὸν πολιτισμὸν ἐφ' ὅλον σχεδὸν τὸν τότε γνωστὸν κόσμον.

Ἀρχηγὸς δὲ τῆς δυναστείας ταύτης, ἥτις ἐλέγετο ὅτι κατήγετο ἐκ τοῦ Ἡρακλέους ὑπῆρξεν ὁ Φίλιππος. Οὗτος ἔλαβεν ἑλληνικὴν ἀνατροφὴν· ἐμορφώθη εἰς τὰς Θήβας· διότι ὅτε ὁ Πελοπίδας μετέβη ποτὲ εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὅπως πείσῃ τὸν βασιλέα ταύτης Πτολεμαῖον ν' ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν φιλίαν τῶν Ἀθηναίων καὶ νὰ προσέλθῃ πρὸς τοὺς Θηβαίους, ἔλαβε καὶ τὸν Φίλιππον τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως ὡς ὄμηρον. Εἰς τὰς Θήβας δὲ ζῶν ὁ Φίλιππος ἐγνώρισε καὶ τὴν κατὰστασιν τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων. Ὅτε λοιπὸν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του φυγῶν ἐκ Θηβῶν κρυφίως ἦλθεν εἰς Μακεδονίαν καὶ κατῴρθωσε νὰ καταλάβῃ τὴν ἀρχήν, συνέλαβε τὸ σχέδιον νὰ γείνη πρῶτον κύριος τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ ὑποτάξῃ τὰς ἐξησθημένους Ἑλληνικὰς πολιτείας. Ἀφ' οὗ δὲ ἐνώσῃ αὐτὰς ὑπὸ τὴν ἀρχήν του νὰ ἐκστρατεύσῃ ὡς ἀρχηγὸς τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν ἤτοι νὰ ἐκτελέσῃ τὰ σχέδια τὰ ὁποῖα ὁ Ἀγησίλαος εἶχε συλλάβει (ιδεὶ ἄνωτ.).

Καὶ κατώρθωσε μὲν ὁ Φίλιππος νὰ γείνη κύριος σχεδὸν ὅλης τῆς Ἑλλάδος καὶ ν' ἀναγνωρισθῇ ὑπὸ τῶν ἐν Κορίνθῳ συνελθόντων Ἑλλήνων ἀρχιστράτηγος τῆς κατὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατείας, ἀλλ' ἡ ἐκτέλεσις τοῦτου ἐπεφυλάσσετο εἰς τὸν υἱὸν καὶ διάδοχον αὐτοῦ Μέγαν Ἀλεξάνδρον. Διότι ὁ Φίλιππος ἐδολοφονήθη, ὅτε ἡτοιμάζετο νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Περσῶν.

Ὁ Μέγας Ἀλεξάνδρος εἶχε λάβει λαμπρὰν ἀνατροφὴν καὶ ἑλληνικὴν μόρφωσιν. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ Φίλιππος κατὰνοήσας ἐξ ἰδίας πείρας τὰ ἀγαθὰ τῆς καλῆς ἀνατροφῆς ἀπεφάσισε νὰ δώτῃ ἑξοχὸν ἀνατροφὴν εἰς τὸν υἱὸν του. Πρὸς τοῦτο δὲ προσεκάλεσε τὸν τότε φημιζόμενον ἐπὶ ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ φιλόσοφον Ἀριστοτέλην, ἐκ Στὰ εἰρων τῆς Μακεδονίας, τὸν ὁποῖον διώρισε διδάσκαλον τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Ἡ διδασκαλία δὲ τοῦ Ἀριστοτέλους τοσοῦτον ἐπέδρασεν ἐπὶ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου καὶ τοσοῦτον συνέτεινεν εἰς τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ ὥστε οὗτος ἔλεγεν, ὅτι εἰς μὲν τὸν πατέρα του Φίλιππον ὤρειλε τὸ ζῆν (τὴν ζωὴν) εἰς δὲ τὸν διδάσκαλόν του τὸ εἶν ζῆν (τὴν εὐτυχὴ ζωὴν). Εἶνε δ' ὅμως ἀληθὲς ὅτι ἡ ἐπιτυχία τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἀριστοτέλους ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος καὶ εἰς τὴν δεξιὰν φύσιν τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτοῦ καὶ φιλοτιμίαν, ὅπως καταστή ἄξιος διάδοχος καὶ ἀνώτερος τοῦ πατρὸς του. Καὶ τὴν μὲν εὐφυίαν καὶ ἱκανότητά του ἀπέδειξεν ὅτε μίαν ἡμέραν ὠδήγησέ τις πρὸς τὸν Φίλιππον ἀτίθηκτον ἵππον ἔχοντα κεφαλὴν βοός (Βουκέφαλον). Μάτην ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ περὶ αὐτὸν προσεπλάθησαν νὰ δαμάσωσιν αὐτόν. Ὅτε δ' ἀπελπισθεὶς ὁ Φίλιππος παρήγγειλε ν' ἀπομακρύνωσι τὸν ἵππον, ὁ Μέγας Ἀλεξάνδρος παρῶν παρεκάλεσε τὸν πατέρα του νὰ ἐπιτρέψῃ καὶ εἰς αὐτόν νὰ δοκιμάσῃ. Ἀφ' οὗ δ' ὁ Φίλιππος ἔδωκεν εἰς αὐτόν τὴν ἀδειαν, οὗτος παρατηρήσας ὅτι ὁ ἵππος ἐτρόμαζεν ἐκ τῆς σκιάς του ἔστρεψεν αὐτόν πρὸς τὸν ἥλιον. Θωπεύσας δ' αὐτὸν ἀνέβη εἰς τὴν ῥάχιν του δι' ἐνὸς ἄλματος καὶ ἀρῆκεν αὐτόν ἐλεύθερον νὰ τρέξῃ. Μάτην ὁ ἵππος προσεπλάθησε νὰ καταρρίψῃ

τὸν ἀναβάτην. Μετὰ τινα δὲ χρόνον ὁ Ἀλέξανδρος χαίρων ἐπα-
νέφερε δεδασμασμένον τὸν Βουκέρραλον καὶ κάθυγον ἐκ τοῦ ἰδρω-
τος. Ὁ δὲ πατὴρ μετὰ χαρᾶς ἐγκαυχισθεὶς αὐτὸν εἶπε: «Τέ-
κνον μου, ζήτησον μεγαλύτερον βασιλείον, διότι τὸ τῆς Μακεδο-
νίας εἶνε μικρὸν δι' ἐσέ».

Ἡ δ' ἐπιμέλεια καὶ φιλοτιμία αὐτοῦ καταρχίνεται ἐκ τού-
του ἰδίως, ὅτι διαρκῶς ἐμελέτῃ τὸν Ὅμηρον, πρὸς τοῦ ὁποίου
ἐδιδάσκετο τὰ βασιλικά καθήκοντα καὶ ἐθαύμαζε καὶ ἐμακάριζε
τὸν Ἀχιλλέα διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὰ κατορθώματά του καὶ
διότι ἔτυχε τοῦ Ὁμήρου τοῦ ἀρίστου τῶν ποιητῶν ἵνα ἐγκωμιάσῃ
αὐτὸν καὶ διαιωνίσῃ τὴν δόξαν του. Προσέτι δ' ἡ φιλοτιμία αὐτοῦ
ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ὁσάκις ἐμάνηκε νίκην τινὰ τοῦ
πατρὸς του ἔχαιρε μὲν, ἀλλὰ καὶ σκυθρωπῶς ἔλεγεν, ὅτι ὁ πα-
τὴρ του δὲν θὰ ἀφήσῃ καὶ δι' αὐτόν τι ἀξιόλογον νὰ κατορ-
θῶσῃ.

Τοιοῦτος λοιπὸν ὢν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος καὶ λαβὼν ἀρίστην ἀνα-
τροφὴν ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ ἀσκηθεὶς καὶ εἰς τὴν γυμνα-
στικὴν καὶ εἰς τὴν πολεμικὴν τέχνην κατώσθωσεν μετὰ τὸν θάνα-
τον τοῦ πατρὸς του γενόμενος βασιλεὺς (336 π. χ.) ἔν καὶ ἦτο
νέος τὴν ἡλικίαν, μόλις 20 ἐτῶν, νὰ νικήσῃ καὶ ὑποτάξῃ τοὺς
ἀποστατήσαντας βαρβάρους καὶ Ἕλληνας.

Ἐκστρατεία τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου εἰς τὴν Ἀσίαν

Ὑποτάξας ὁ Μ. Ἀλέξανδρος τοὺς ἀποστατήσαντας ἀπ' αὐ-
τοῦ βαρβάρους καὶ Ἕλληνας ἦλθεν εἰς τὴν Κόρινθον, ἔνθα ἀνη-
γορεύθη ὑπὸ τῶν ἐκεῖ συνελθόντων Ἑλλήνων, ὡς ὁ πατὴρ του,
ἀρχιστράτηγος τοῦ κατὰ τῶν Περσῶν πολέμου, Ἐπανελθὼν
δ' εἰς Μακεδονίαν ὑπέταξε τοὺς περίξ βαρβάρους καὶ ἡτοιμάζετο
διὰ τὴν εἰς Ἀσίαν ἐκστρατείαν, ὅτε, διανοήσας ὅτι ἐφρονέυθη ἔν
τινι μάχῃ κατὰ τῶν βαρβάρων, ἀπεστατήσαν οἱ Θεβαῖοι. Ἀλλ'
ἐπελθὼν μετ' ἀστραπιαίως ταχύτητος ὁ Μ. Ἀλέξανδρος κατενί-

κησε τοὺς Θηβαίους, ἐκυρίευσεν τὴν πόλιν καὶ κατέστρεψε μὲν αὐτὴν ἐκτὸς τῶν ἱερῶν καὶ τῆς οἰκίας τοῦ ποιητοῦ Πινδάρου, ἐξ-
κυνδραπόδισε δὲ τοὺς κατοίκους.

Τῷ δὲ 334 ἀφῆσας ἐν Μακεδονίᾳ ὡς ἀντιπρόσωπόν του τὸν Ἀντίπατρον μετὰ 12 χιλιάδων στρατοῦ αὐτὸς διέβη εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν. Καὶ πρῶτον μὲν ἦλθεν εἰς Τροίαν, ἔνθα ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἀχιλλέως ἐτέλεσε θυσίας καὶ ἀγῶνας. Ἐκεῖθεν δ' ἐβάρδισεν εἰς τὸν Γρανικὸν ποταμὸν, εἰς τὴν ἀντίπεραν ὄχθην τοῦ ὁποίου εἶχε συναθροισθῇ ἱκανὸς περσικὸς στρατὸς ἵνα ἐμποδίσῃ τὴν διὰ-
βασιν αὐτοῦ. Ὁ Ἀλέξανδρος δ' ὅμως διαβάς πρῶτος μετὰ τοῦ ἱππικοῦ τὸν ποταμὸν ἔτρεψεν εἰς φυγὴν τοὺς Πέρσας μετὰ πει-
σματώδη μάχην, κατὰ τὴν ὁποίαν θ' ἐφρονεῖτο καὶ αὐτὸς ὁ Μ. Ἀλέξανδρος. Ἐσώθη δ' ὅμως διὰ τῆς ἐτοιμότητος τοῦ στρατη-
γοῦ του Κλείτου, ὅστις ἀπέκοψε τὴν χεῖρα τοῦ Πέρσου καθ' ἣν στιγμὴν ἐπεχείρει νὰ κτυπήσῃ τὸν Μ. Ἀλέξανδρον. Μετὰ ταύ-
την τὴν νίκην ὁ Ἀλέξανδρος προεχώρησεν ὑποτάσσων τὰς με-
ταξὺ χώρας τῆς Μ. Ἀσίας μέχρι τοῦ Γορδίου, ἔνθα μὴ δυνη-
θεὶς νὰ λύτῃ τὸν λεγόμενον *Γορδιον δεσμόν*, περὶ τοῦ ὁποίου ἐλέγετο, ὅτι ὁ λύτων αὐτὸν θὰ γείνη κύριος τῆς Ἀσίας, ἀπέ-
κοψε διὰ τῆς σπάθης, εἰπὼν, ὅτι αὐτὸς διὰ τῆς σπάθης θὰ γείνη κύριος τῆς Ἀσίας.

Ἐλθὼν δ' εἰς Κιλικίαν ἐλούσθη κατὰ κοπος εἰς τὰ ψυχρὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ Κύδνου, ἕνεκα τοῦ ὁποίου ἠθλήθησε βρῆως. Ἐ-
σωσε δ' αὐτὸν ὁ Ἀκαρνὰν ἱατρὸς Φίλιππος, πρὸς ὃν ὁ Μ. Ἀλέ-
ξανδρος ἔδειξε μεγάλην ἐμπιστοσύνην ἂν καὶ εἶχον γράψαι εἰς αὐτὸν, ὅτι δωροδοκηθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν ἐμελλε νὰ δηλητηριάσῃ αὐτόν.

Ἡ ἐν Ἰσοῦ μάχη

Ἀναρρώσας ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ἐβάρδισεν εἰς τὴν Ἰσοὺν πόλιν τῆς Συρίας, ἔνθα ἀνέμενεν αὐτὸν ὁ Δαρεῖος ἔχων 400 χιλιάδας πεζῶν καὶ 100 χιλιάδας ἱππέων. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα οἱ Πέρσαι

δὲν ἡδυνήθασαν ν' ἀντισταθῶσιν εἰς τὴν ὁρμὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ. Ἐτράπησαν λοιπὸν εἰς φυγὴν ἀφήσαντες ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης χιλιάδας νεκρῶν. Καὶ ὁ μὲν Δαρεῖος ἐσώθη διὰ τῆς φυγῆς, ἀλλ' ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ, ἡ σύζυγος, ὁ υἱὸς καὶ δύο θυγατέρες του ἔπεσαν εἰς χεῖρας τοῦ νικητοῦ, ὅστις ἐγένετο κύριος τοῦ περσικοῦ στρατοπέδου καὶ ἔλαβεν ἄπειρα λάφυρα. Ὁ Μ. Ἀλέξανδρος πρὸς τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἀντιπάλου του ἔδειξε τὸν εὐγενῆ καὶ μεγαλόφρονα χαρακτῆρα του διατάξας νὰ φέρονται πρὸς αὐτὴν φιλοφρόνως καὶ νὰ παρέχῃσι πάντα περιποίησιν.

·Η· εἰς Αἴγυπτον πορεία

Ὁ Ἀλέξανδρος μετὰ τὴν ἐν Ἰσσοῦ μάχην ὑπέταξεν ἄνευ μεγάλης ἀντιστάσεως τὰς νήσους Ρόδον, Κύπρον καὶ ἄπασαν σχεδὸν τὴν Συρίαν ἐκτὸς τῆς ὀχυρᾶς Τύρου, ἣν μετὰ ἐπτάμηνον πολιορκίαν κυριεύσας κατέστρεψε, καὶ τῆς Γάζης πρὸ τῆς ὁποίας παρέμεινεν ἐπὶ δύο μῆνας, μέχρι οὗ κυριεύσας καὶ ταύτην κατέστρεψεν. Ἐκεῖθεν δ' ἐπορεύθη διὰ τῆς Φοινίκης καὶ Παλαιστίνης, αἵτινες ἐκουσίως ὑπετάγησαν εἰς αὐτόν, εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐκουσίως καὶ ταύτην ὑποταγείσαν. Ἐνταῦθα δὲ παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νείλου ἔκτισε τὴν ὁμώνυμον πόλιν Ἀλεξάνδρειαν, ἡ ὁποία ἐντὸς ὀλίγου ἔγεινε μεγίστη διὰ τὴν κατὰλληλον τοποθεσίαν της καὶ ἤκμασεν ἐν αὐτῇ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία. Λέγεται δ' ὅτι ἐπισκέφθη καὶ τὸν ἐν τῇ Λιβυκῇ ἐρήμῳ ναὸν τοῦ Διὸς Ἀμμωνος, τοῦ ὁποίου οἱ ἱερεῖς ὑποδεχθέντες προσεφώνησαν αὐτόν παιδὰ Διός. Αὕτη ἡ φήμη πολὺ ὠρέλησεν τὸν Μ. Ἀλέξανδρον, διότι τὰ διάφορα ἀνατολικὰ ἔθνη εὐκολώτερον ὑπετάσσοντο εἰς αὐτόν ὥς παιδὰ τοῦ Διός.

·Η· ἐν Ἀρβήλοις καὶ Γαυγαμήλοις μάχη

Ἐπανελθὼν ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὴν Ἀσίαν ἐκ τῆς Αἰγύπτου

καὶ διχθὰς τοὺς ποταμοὺς Εὐφράτην καὶ Τίγρητα ἐνίκησε τὸν Δαρεῖον παρὰ τὰ Ἀρβηλα καὶ Γαυγάμηλα. Ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἐφρονεύθησαν 100 χιλιάδες ἐκ τοῦ 1 ἑκατομμυρίου πεζῶν, καὶ 40 χιλιάδες ἐκ τῶν ἵππέων, τοὺς ὁποίους εἶχε συγκεντρώσῃ ὁ Δαρεῖος καὶ πολλοὶ ἠχμκλωτίσθησαν. Μετὰ ταύτην τὴν νίκην ὁ Ἀλέξανδρος κατέλαβε τὰς πρωτεύουσας τοῦ περσικοῦ κράτους, Βαβυλῶνα, Σοῦσα, Περσέπολιν καὶ Πασαργάδας, ἐνθα εὗρεν ἀπείρους θησαυροὺς.

Θάνατος τοῦ Δαρείου

Ὁ Δαρεῖος καταδιωκόμενος ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου κατέφυγεν εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ βασιλείου του, ὅπως σωθῇ. Ἀλλ' ὁ Σατράπης τῆς Βακτριανῆς Βῆσπος συλλαβὼν τὸν Δαρεῖον ἀνεκήρυξεν ἐκυτὸν βασιλέα.

Τοῦτο μαθὼν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος κατεδίωξε τὸν Βῆσπον, ὅστις φεύγων ἐφρόνευσε τὸν Δαρεῖον καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν καθ' ὁδόν, ἐπειδὴ παρεκώλυε τὴν ταχείαν συγῆν του. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος εὗρων τὸν νεκρὸν τοῦ Δαρείου ἐκάλυψε διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ χλαμύδος καὶ διέταξε νὰ ταφῇ μεγαλοπρεπῶς μετὰ βασιλικῶν τιμῶν. Μετ' ὀλίγον δὲ συλλαβὼν τὸν Βῆσπον παρέδωκεν αὐτὸν εἰς τὸν ἀδελφὸν τοῦ Δαρείου, ὅστις βασανίσας αὐτὸν ἀνεσταύρωσεν.

Ἐκστρατεία Μ. Ἀλεξάνδρου εἰς Ἰνδίας

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Δαρείου καὶ τὴν τιμωρίαν τοῦ φονέως αὐτοῦ Βῆσπου ὑπέταξε τὰς βορείους ἐπαρχίας τοῦ περσικοῦ κράτους.

Οὕτως ὅλον τὸ Περσικὸν κράτος περιῆλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Σεβασθεὶς δὲ τὴν θρησκείαν καὶ τὰ ἥθη τῶν διαφόρων λαῶν ἐξησφάλισε τὴν ἐπὶ τούτων κυριαρχίαν του. Ὁ Μ. Ἀλέξανδρος διχτρίβων ἐν τῇ Βακτριανῇ ἔλαβεν ὡς σύζυγον τὴν θυγατέρα Βακτριανοῦ τινος μεγιστάνος ὀνομαζομένου Ὁξυάρτου, τὴν ὠραιωτάτην Ρωξάνην. Μετὰ ταῦτα ὁ Μ. Ἀλέξαν-

θρος μετὰ πολυαριθμοῦ στρατοῦ ἐξεστράτευσεν κατὰ τῶν Ἰνδιῶν. Διαβὰς δὲ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν καὶ τὸν Ὑδάσπην ἐνίκησεν εἰς πεισματώδη μάχην τὸν βασιλέα Πῶρον, τὸν ὁποῖον ἡχμαλώτισεν. Ἐπειδὴ δὲ ἐρωτηθεὶς οὗτος, πῶς θέλει νὰ τὸν μεταχειρισθῇ ὁ Ἀλέξανδρος, ἀπήντησε βασιλικῶς ἕνεκα τῆς μεγαλοφροσύνης του καὶ τῆς εὐγενείας τοῦ Ἀλεξάνδρου διετηρήθη εἰς τὸν θρόνον του προσλαβὼν καὶ ἄλλας χώρας. Ἐκτοτε ὁ Πῶρος ἐγένετο πιστὸς φίλος καὶ σύμμαχος τῶν Μακεδόνων. Προχωρήσας δ' ἐντεύθεν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος μέχρι τοῦ Ὑφάσιοι ποταμοῦ καὶ προτιθέμενος νὰ διαβῇ τοῦτον, εἶδεν, ὅτι ὁ στρατὸς αὐτοῦ βαρυνθεὶς οὐχὶ προθύμως ἡκολούθει αὐτόν. Ὅθεν ἠναγκάσθη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Περσίαν.

Ἐπάνοδος εἰς Περσίαν καὶ θάνατος τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου

Ἀναγκασθεὶς ὁ Μ. Ἀλέξανδρος νὰ μὴ προχωρήσῃ περαιτέρω ἀλλὰ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Περσίαν, ἔδρυσεν ἐπὶ τῆς δυτικῆς ὁχθῆς τοῦ Ὑφάσιοι 12 βωμοὺς εἰς τοὺς 12 ὀλυμπίους θεοὺς καὶ προσέφερε θυσίας καὶ ἐτέλεσεν ἀγῶνας. Μετὰ δὲ ταῦτα δικίρῃσας τὸν στρατὸν εἰς τρεῖς μέρη, τὸ μὲν ἐν ἀπέστείλεν ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Κρατερόν, τὸ δ' ἄλλο ἐπεβίβασεν ἐπὶ τῶν πλοίων, τὸ δὲ τρίτον διέταξε νὰ παρακολουθῇ τὸν στόλον. Καταπλεύσας δὲ τὸν Ὑδάσπην καὶ ἔπειτα τὸν Ἀκασίνην ἔφθασεν εἰς τὸν Ἰνδόν. Καθ' ὁδὸν ὑπέτασσε τοὺς παραποταμίους λαοὺς καὶ ἐκτίζε πόλεις ναυπηγεῖα καὶ λιμένας. Καταπλεύσας δὲ καὶ τὸν Ἰνδὸν ἔφθασε μέχρι τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ.

Ἐνταῦθα διέταξε μὲν τὸν νύκτοχον Νέαρχον νὰ παραπλεύσῃ τὰ νότια παράλια τῆς Ἀσίας μέχρι τοῦ Εὐφράτου καὶ δι' αὐτοῦ ν' ἀνέλθῃ εἰς Βαβυλῶνα, αὐτὸς δὲ δι' ἐρήμων, ἔνθα ἀπώλεσε μέγα μέρος τοῦ στρατοῦ, ἐπανῆλθεν εἰς τὰ Σοῦσα κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 324 π. χ. Διατρίψας δ' ἐνταῦθα ἐπὶ τινὰς μῆνας διένειμεν εἰς τοὺς στρατιώτας πλούσια δῶρα καὶ ποιήσας ἐξέλεγξιν

ἐπιμύρησε πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν. Θέλων δὲ νὰ καταργήσῃ πᾶσαν διάκρισιν μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων αὐτὸς μὲν ἐνυμφεῖθῃ μίαν τῶν θυγατέρων τοῦ Δαρείου, ἔπεισε δὲ καὶ 80 τῶν ἀξιοματικῶν τοῦ νὰ νυμφευθῶσι Περσίδας.

Προσέτι δὲ κατέταξεν εἰς τὸν στρατὸν καὶ 30 χιλιάδας ἀνδρῶν ἐκ τῶν μᾶλλον πολεμικῶν χωρῶν τῆς Ἀσίας, τοὺς ὁποίους ὥπλισε καὶ ἐγύμνασε κατὰ τὸν μακεδονικὸν τρόπον.

Ἐκ τῶν Σούσων δὲ μετέβη εἰς τὴν Βαβυλῶνα, τὴν ὁποίαν ἐσκόπευε νὰ καταστήσῃ πρωτεύουσιν τοῦ ἀπεράντου κράτους του. Ἐνταῦθα προσῆλθον καὶ πολλοὶ ἀντιπρόσωποι τῶν πέριξ λαῶν ὅπως ἐκφράσωσι τὰ συγχαρητήριά των εἰς αὐτὸν καὶ προσέφεραν ἄπειρα δῶρα. Ἐνῷ δὲ κατεγίνετο εἰς τὴν τακτοποίησιν τοῦ κράτους του καὶ ἡτοιμάζετο πρὸς ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Ἀραβίας κατελήρθη ὑπὸ πυρετοῦ καὶ ἀπέθανε κατὰ Ἰούνιον τοῦ ἔτους 323 π. χ. εἰς ἡλικίαν 32 ἐτῶν βασιλεύσας 12 ἔτη καὶ 8 μῆνας· κατὰ τοῦτο τὸ χρονικὸν διάστημα διέπραξε μέγιστα κατορθώματα· ὥστε δικαίως ὠνομάσθη Μέγας.

ΤΕΛΟΣ

ΤΕΛΟΣ

Πρωτ. 6893
Ἀριθ. Διεκπ. 7008

Ἐν Ἀθήναις τῇ 17 Μαΐου 1903

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛ. ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. Σπ. Δουκάκη, Π. Κουτσουμπόπουλον

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸν Νόμον ΒΤΓ', τῆς 12 Ἰουλίου 1895 τὸ σχετικὸν Β Διάταγμα τῆς 28 Ὀκτωβρίου ἰδίου ἔτους, τὰς προκηρύξεις περὶ διαγωνισμοῦ διδακτικῶν βιβλίων τῆς Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς οἰκείας ἐπιτροπείας δηλοῦμεν ὑμῖν ὅτι ἐγκρίνομεν τὴν ὑφ' ὑμῶν εἰς τὸν διαγωνισμόν υποβληθεῖσαν **Ἱστορίαν τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος** ὅπως εἰσαχθῇ ἐπὶ πενταετίαν ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους ὡς διδακτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Γ' τάξεως τῶν κοινῶν δημοτικῶν σχολείων δημοσίων δημοσυντηρητῶν καὶ ιδιωτικῶν.

Καλεῖσθε δὲ ὅπως ἐκτελέσητε τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου νόμου κλπ. ὑπαγορευόμενα καὶ τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἀναγραφόμενας παρατηρήσεις.

Ὁ Ὑπουργός

(Τ. Σ.) Κ. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

ΣΤΕΦ. ΠΑΡΙΣΗΣ

Πρωτ. 12,030
Δυνάμει τοῦ ἀπὸ 25 Ἰουλίου 1903 καὶ ὑπ' ἀριθ. ἐγγράφου
Διεκπ. 10,176

τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργείου ὡρίσθη ἡ τιμὴ τοῦ βιβλίου τούτου εἰς ἀριθμὸν (21) εἰκοσὶ καὶ ἐν.